

Ref

Bidrag till kvinnor

Ur KB:s samlingar

Digitaliserad år 2013

National Library
of Sweden

Betänkande om statsbidrag till kvinnoorganisationer

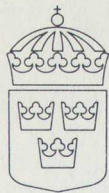
SOU 1980:44

Bidrag till kvinno- organisationer

Betänkande om statsbidrag till kvinnoorganisationer

SOU 1980:44

Statens offentliga utredningar

1980:44

Kommundepartementet

Bidrag till kvinnoorganisationer

Betänkande om statsbidrag till
kvinnoorganisationer

Stockholm 1980

Omslag Johan Hillbom
Jernström Offsettryck AB

ISBN 91-38-05853-7
ISSN 0375-250X
Gotab, Stockholm 1980

TILL STATSRADET OCH CHEFEN
FÖR KOMMUNDEPARTEMENTET

Genom beslut den 15 november 1979 bemyndigade regeringen departementschefen statsrådet Boo

att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda frågan om hur ett statligt stöd till kvinnoorganisationerna kan konstrueras.

Med stöd av bemyndigandet tillkallades den 4 december 1979 såsom särskild utredare riksdagsledamoten Gunnar Björk, Gävle. Att såsom sakkunniga biträda utredaren förordnades den 1 januari 1980 departementssekreteraren Lars Erik Kalles och departementssekreteraren Eva Qvarlander. Som sekreterare förordnades från samma dag mellanstadie läraren Ulla Ericsson, Ringarum. Från den 1 juli har Ericsson biträtt utredaren som expert.

Arbetet skulle enligt utredningsuppdraget bedrivas i nära samarbete med kvinnoorganisationerna. Detta har skett främst vid ett antal överläggningar med olika kvinnoorganisationer. Dessutom har utredningen företagit studieresor inom landet för att studera kvinnoorganisationernas verksamhet främst på länsnivå. För inhämtande av uppgifter om de nordiska länderna har kontakter tagits med myndigheter och organisationer i dessa länder. En studieresa till Finland har företagits av utredningen.

Arbetet har kunnat genomföras på relativt kort tid, tack vare ett gott samarbete med kvinnoorganisationerna.

Utredaren får härmed avge sitt slutbetänkande.

Stockholm i oktober 1980

Gunnar Björk

Lars Erik Kalles

Eva Qvarlander

Ulla Ericsson

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	7
1 BAKGRUND TILL UTREDNINGEN	9
2 HUR UTREDNINGEN ARBETAT	13
3 KVINNOORGANISATIONER I SVERIGE - EN KORTFATTAD BESKRIVNING	15
3.1 Framväxt	15
3.2 Betydelse för utvecklingen	17
3.3 Arbetssätt	18
3.4 Samarbete i Sverige	20
3.5 Nordiskt och internationellt samarbete	22
4 KVINNOORGANISATIONER - ETT FÖRSÖK TILL INDELNING	25
4.1 "Egentliga" kvinnoorganisationer	25
4.2 Kvinnoråd	26
4.3 Kvinnogrupper	26
4.4 Kampanjkommittéer	27
4.5 Sällskapsföreningar	27
4.6 Paraplyorganisationer	27
5 EN PRESENTATION AV ENSKILDA KVINNOORGANISATIONER	29
6 SAMHÄLLETS STÖD - PRINCIPER OCH NORMER	33
7 KVINNOORGANISATIONERNAS EKONOMI	37
7.1 Kostnader för central verksamhet	37
7.2 Finansiering	37
7.2.1 De politiska kvinnoförbunden	38
7.2.2 Övriga kvinnoorganisationer	39
7.3 Statens nuvarande bidrag	39

8	STATLIGT STÖD TILL KVINNOORGANISATIONER I DANMARK, FINLAND OCH NORGE	45
8.1	Danmark	45
8.2	Finland	45
8.3	Norge	46
9	KRAV FÖR STATS BIDRAG	49
9.1	Medlemsbegrepp och medlemmarnas stadgeenliga möjligheter att påverka organisationen	49
9.2	Organisatorisk uppbyggnad och antal medlemmar	50
9.3	Övriga krav	50
9.4	Sammanfattning av krav	51
10	FÖRSLAG TILL BIDRAGSSYSTEM	53
10.1	Projektbidrag	53
10.2	Reguljära bidrag	53
10.3	Förslag	55
10.4	Exempel	56
10.5	Bidragsfördelning myndighet	57
11	KONTROLL AV BIDRAG	59
12	FINANSIERING	61
Bilaga 1.	Utredningsdirektiv 1979:137	65
Bilaga 2.	Utredningsdirektiv 1980:20	68
Bilaga 3.	Presentation av kvinnoorganisationer	71
Bilaga 4.	Kvinnorganisationernas medlemstal 1978	97
Bilaga 5.	Vissa kvinnoorganisationers geografiska utbredning 1978	98

SAMMANFATTNING

Frågan om ett kontinuerligt statligt verksamhetsstöd till kvinnoorganisationerna har aktualiserats vid ett flertal tillfällen under senare år. Som motiv för bidrag har särskilt hänvisats till organisationernas arbete för ökad jämställdhet mellan kvinnor och män. Man har även hänvisat till organisationernas allmänna insatser för kvinnor i samhällsarbete och samhällsdebatt.

I november 1979 antog regeringen direktiv (Dir 1979:137) för utredning om statsbidrag till kvinnoorganisationer. I direktiven betonades kvinnoorganisationernas betydande insatser när det gäller att ställa kvinnornas problem i centrum och att driva på arbetet för ökad jämställdhet. Med hänsyn härtill borde kvinnoorganisationerna inte stå utanför det reguljära statliga stödet till folkrörelser. Utredningen skulle främst syfta till att lösa de tekniska problem som sammanhänge med ett statsbidrag till kvinnoorganisationer. Bidraget borde få formen av ett kontinuerligt verksamhetsstöd för organisationernas centrala arbete. Utredningen hade att överväga vilka typer av organisationer som borde komma i fråga för statsbidrag. Utredningen borde enligt direktiven bedriva sitt arbete i nära samarbete med kvinnoorganisationerna.

Utredningen har under utredningsarbetet haft kontakt med ett stort antal kvinnoorganisationer. Som en grund för utredningens arbete har en enkät genomförts hos ett 20-tal organisationer. I denna efterfrågades bl.a. organisationernas mål, uppbyggnad, storlek, geografisk utbredning, ekonomisk ställning etc.

Utredningen lämnar en kortfattad beskrivning av kvinnoorganisationernas framväxt, arbetssätt och betydelse för utvecklingen. Även olika samarbetsformer mellan kvinnoorganisationer inom och utom Sverige beskrivs i betänkandet.

Utredningen visar att de politiska kvinnoförbunden till stora delar finansierar sin verksamhet med egna avgifter och med bidrag från sina moderpartier. Övriga kvinnoorganisationer finansierar sin verksamhet främst med egna avgifter.

Av betänkandet framgår att det bland de nordiska länderna endast är i Finland som något kontinuerligt stöd utgår till kvinnoorganisationerna. Detta stöd är dock begränsat till de partipolitiska kvinnoorganisationerna.

Utredningen föreslår att följande krav skall ställas för att ett kontinuerligt verksamhetsstöd till kvinnoorganisationernas centrala arbete skall utgå: Organisationen skall som främsta mål ha att verka för förbättring av kvinnans ställning i samhället och aktivt arbeta för jämställdhet mellan kvinnor och män. Organisationen skall till sin övervägande del bestå av kvinnor även om män kan vara medlemmar. Organisationen skall vara uppbyggd på individuellt medlemskap, där varje person som delar organisationens mål och stadgar, genom enskilt initiativ kan bli medlem. Medlemmen skall kunna påverka organisationens inriktning, verksamhet och uppbyggnad. Organisationen skall ha viss spridning i landet och omfatta ett visst antal betalande medlemmar.

Utredningen föreslår ett grundbidrag på 175 000 kronor för kvinnoorganisationer med mer än 3 000 medlemmar. Härutöver föreslås ett rörligt bidrag med 15 kronor per medlem i intervallet 3 000-40 000 medlemmar och med 10 kronor per medlem för ett medlemstal över 40 000. För organisationer med ett medlemstal mellan 1 500-3 000 medlemmar föreslås halvt grundbidrag. Den rörliga delen av bidraget skall utgå som för övriga organisationer. Den totala kostnaden för det föreslagna bidraget kan uppskattas till ca 4,5 miljoner kronor.

1 BAKGRUND TILL UTREDNINGEN

Flertalet organisationer, såsom idrotts-, ungdoms- och nykterhetsorganisationer, erhåller i dag kontinuerligt stöd från samhället till sin ordinarie verksamhet. Stödet utgår ofta från såväl stat som landsting och kommuner. Förutom detta kontinuerliga verksamhetsstöd kan organisationer också få projektstöd för vissa särskilt angivna ändamål. En grupp organisationer som f.n., med några få undantag, inte har kontinuerligt stöd från samhället för sin ordinarie verksamhet är kvinnoorganisationerna.

Det stöd som hittills utgått till kvinnoorganisationerna har i stor utsträckning i stället varit projektstöd för särskilt angivna ändamål. Exempel på detta är bidrag för internationellt biståndsarbete, bidrag för upplysning i sex- och samlevnadsfrågor och bidrag för information till invandrarkvinnor. Organisationer som får kontinuerligt verksamhetsstöd är t.ex. Riksförbundet internationella föreningen för invandrarkvinnor, Afningshjälpen och Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet. Härutöver kan nämnas att de politiska kvinnoorganisationerna indirekt genom sina moderpartier förutsätts få del av det partistöd som utgår till riksdagspartierna. Detta stöd utgår dock inte automatiskt till de politiska kvinnoorganisationerna utan bygger på en överenskommelse mellan moderpartiet och dess kvinnoorganisation.

Frågan om ett kontinuerligt statligt verksamhetsstöd till kvinnoorganisationerna har aktualiserats vid ett flertal tillfällen under senare år. Kvinnoorganisationer har bl.a. vid konferenser och vid uppvaktningar hos regeringen tagit upp frågan om stats-

bidrag. Som motiv för sådana bidrag har man särskilt hänvisat till organisationernas arbete för ökad jämställdhet mellan kvinnor och män. Man har även hänvisat till organisationernas allmänna insatser för kvinnor i samhällsarbete och samhällsdebatt.

Sedan mitten av 1970-talet pågår inom regeringskansliet en allmän översyn av folkrörelsernas arbetsvillkor i dagens samhälle. Arbetet har knutits till kommundepartementet som har det övergripande ansvaret för folkrörelsefrågorna. År 1977 fick riksdagsman Gunnar Björk regeringens uppdrag att se över den statliga bidragsgivningen till organisationslivet. I sitt betänkande (SOU 1979:60) Bidrag till folkrörelser föreslår Björk att frågan om statsbidrag till kvinnoorganisationer skall tas upp till särskild utredning.

I november 1979 antog regeringen direktiv (Dir 1979:137, bilaga 1) för utredning om statsbidrag till kvinnoorganisationer. I direktiven framhålls folkrörelsernas stora betydelse för utvecklingen av det moderna samhället i Sverige. Särskilt betonas kvinnoorganisationernas betydande insatser när det gäller att ställa kvinnornas problem i centrum och att driva arbetet för ökad jämställdhet. Med hänsyn härtill bör enligt direktiven kvinnoorganisationerna inte stå utanför det reguljära statliga stödet till folkrörelser.

Utredningen skall enligt sina direktiv ses som en fortsättning och komplettering av det arbete som redovisas i betänkandet Bidrag till folkrörelser. Den skall främst syfta till att lösa de tekniska problem som hänger samman med ett statsbidrag till kvinnoorganisationer. Bidraget bör få formen av ett kontinuerligt verksamhetsstöd för organisationernas centrala arbete. Utredningen har att överväga vilka typer av organisationer som bör komma i fråga för statsbidrag. Härvid bör beaktas frågor om medlemsbegrepp och medlemstal, riksspridning och organisation samt stadgeenliga möjligheter för medlemmarna att påverka organisationens inriktning och verksamhet, uppbyggnad etc. Utredningen bör bedriva sitt arbete i nära samarbete med kvinnoorganisationerna. Kostnadskonsekvenserna av ett bidragssystem bör belysas

och utredningen bör innehålla en kartläggning av system för bidrag till kvinnoorganisationer som förekommer inom övriga nordiska länder.

I direktiven anges som en begränsning att försvarets kvinnoorganisationer inte bör omfattas av utredningen. Detta till följd av dessa organisationers ställning inom totalförsvaret, vilken bl.a. innebär att de vid behov skall ställa personal till totalförsvarets förfogande. Försvarets kvinnoorganisationer får i dag dessutom kontinuerligt stöd från försvarsanslagen. Organisationerna är redovisningskyldiga direkt till överbefälhavaren.

I generella tilläggsdirektiv (Dir 1980:20, bilaga 2) till samtliga kommittéer anges att utredningar bör visa hur framlagda förslag skall finansieras.

2 HUR UTREDNINGEN ARBETAT

Utredningen har i enlighet med sina direktiv haft kontakt med ett stort antal kvinnoorganisationer. Särskilt i ett inledande skede var det värdefullt att få kontakter med olika typer av organisationer. Inga begränsningar har därvid gjorts utan utredningen har försökt få kontakt med kvinnoorganisationer som på något sätt arbetar med jämställdhets- och samhällsfrågor.

I början av utredningsarbetet inbjöds ett 30-tal kvinnoorganisationer till en genomgång av utredningens direktiv och diskussion om utredningens arbetsplan. Representanter för ett drygt 20-tal organisationer infann sig. Efter denna inledande kontakt har utredningen vid ytterligare två tillfällen haft överläggningar med kvinnoorganisationer. Utredningen har också gjort studiebesök hos ett tiotal olika kvinnoorganisationer på distriktsnivå för att få information om arbetsförhållanden och eventuella problem. Studiebesök i Finland har även ingått i utredningens arbete.

Som grund för sitt arbete har utredningen även använt material från betänkandet (SOU 1979:60) Bidrag till folkrörelser. Detta material har kompletterats med en enkät som bl.a. gick ut på att kartlägga organisationernas mål, organisatoriska uppbyggnad, antal medlemmar, ekonomi, antal anställda etc. Resultatet av enkäten redovisas i kapitel 5. De enskilda organisationerna redovisas i bilaga 3.

Utredningen har arbetat under en begränsad tid. Detta innebär att några längre redogörelser för de olika kvinnoorganisationernas historiska utveckling inte kan lämnas i utredningen.

3 KVINNOORGANISATIONER I SVERIGE - EN KORTFATTAD BESKRIVNING

3.1 Framväxt

Mot slutet av 1800-talet bildades de första kvinnoorganisationerna i Sverige. Föreningen för gift kvinnas äganderätt bildades 1873 och Fredrika-Bremer-förbundet bildades 1884.

I början av 1900-talet bildades Kvinnliga Akademikers förening och Kooperativa Kvinnogillet (nuvarande Kooperativa Gillesförbundet). Då kom också de första fackföreningarna för kvinnor, såsom Sveriges sjuksköterskors allmänna pensionärsförening, Kvinnors fackförbund, Sveriges folkskolläraryrkesförbund, Föreningen Kvinnor i statens tjänst och Svensk sjuksköterskeförening. Föreningen Frisinnade kvinnor (nuvarande Svenska kvinnors vänsterförbund), Sveriges Husmodersföreningars riksförbund (nuvarande Husmodersförbundet Hem och Samhälle) samt Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet bildades samtliga mellan åren 1900 och 1920. Yrkeskvinnors riksförbund bildades år 1931.

Genom riksdagsbeslut år 1918 infördes allmän rösträtt för kvinnor. Beslutet trädde i kraft 1921. Rösträttsåldern var 23 år. Även den kommunala rösträtten blev genom 1918 års beslut lika och allmän och med samma rösträttsålder.

Beslutet om rösträtt för kvinnor föregicks av en intensiv aktivitet bland kvinnoorganisationerna. Redan år 1903 hade Landsföreningen för kvinnors politiska rösträtt bildats. Föreningen blev en av stöttepelarna för kvinnornas kamp för rösträtten. En kamp som ofta var hänvisad till utomparlamentariska metoder för

att söka påverka opinionen. Kampen för rösträtt drevs dock främst genom tidningsartiklar, föredrag, debatter, petitioner och uppvaktningar.

De första partipolitiska kvinnoorganisationerna bildades kort efter att riksdagen beslutat om allmän rösträtt för kvinnor. Sveriges Socialdemokratiska kvinnoförbund och Moderata kvinnoförbundet bildades båda år 1920. Svenska Landsbygdens kvinnoförbund (nuvarande Centerns kvinnoförbund) bildades 1933 och Folkpartiets kvinnoförbund 1935. Detta gällde bildandet av riksorganisationerna; de första lokalföreningarna bildades i allmänhet tidigare.

Under främst 1970-talet har ytterligare kvinnoorganisationer tillkommit. Bland dessa finns både organisationer av rikskaraktär och organisationer med mer lokal anknytning. Bland organisationer av rikskaraktär kan nämnas Grupp 8 bildad 1970 och Riksförbundet internationella föreningen för invandrarkvinnor

Allmän rösträtt var en viktig reform som gav kvinnor större möjlighet att påverka samhället.

bildat 1974. Arbetets kvinnor, Kvinnofronten, Kvinnor i Västerbotten och Kvinnohusgrupper är exempel på nya organisationer med mer lokal anknytning som framträtt under 1970-talet.

3.2 Betydelse för utvecklingen

Kvinnoorganisationerna hade delvis olika mål för sin verksamhet men gemensamt för dem var dock insatser för att ändra på de förhållanden som kvinnor levde i.

Kvinnoorganisationerna har verkat pådrivande på många olika samhällsområden. Bland sådant som genomförts kan nämnas: Kvinnlig rösträtt, behörighetslagen, som gav kvinnor tillträde till sådana statliga tjänster som tidigare varit förbehållna männen, inrättande av Hemmets forskningsinstitut, hemsysterutbildning, utbildning av hemkonsulenter, Central giftinformation, barnkupper på SJ, särbeskattnig, liberalare abortlagstiftning, allmän förskola, utbyggd föräldraförsäkring, förbud mot försäljning av vissa krigsleksaker etc.

Bland de krav som ställs i dag kan nämnas lika lön för lika arbete, kvinnors rättvisa representation på olika samhällsområden, kvinnors lika rätt till förvärvsarbete, styrd praktisk yrkesorientering i skolan, dvs. hälften av tiden skall eleverna praktisera i mansdominerade yrken och hälften i kvinnodominerade yrken, ökad forskning om preventivmedel för kvinnor och män, tillgång till effektiv smärtlindring vid förlossning dygnet runt, ökade resurser för mammografiundersökningar, språkundervisning med samhällsinformation och grundutbildning för hemarbetande invandrarkvinnor med låg utbildning, barnomsorg för invandrabarn under tiden modern beivstar svenskundervisning, aktioner mot kvinnomisshandel etc.

För att kunna verka pådrivande krävs att kvinnoorganisationerna har en sådan ekonomisk bas att de bl.a. kan ha någon form av kursverksamhet. Många kvinnoorganisationer gör redan nu betydande insatser i utbildningen av kvinnor. Ofta satsas särskilt på kvinnor som inte tidigare varit med i föreningslivet eller som

genom barnafödelse försvunnit ur föreningslivet. Kvinnor som inte har vana att arbeta i grupp framför allt inte i grupper som domineras av män kan få utbildning i sammanträdesteknik, argumentationsteknik och liknande. Utbildningen är en förutsättning för att fler kvinnor skall kunna engagera sig i samhällsutvecklingen och på sikt bli ledamöter i beslutande organ.

Det har visat sig att kvinnor som är aktiva i kvinnoorganisationer ofta även aktiverar sig i övrig föreningsverksamhet och i de politiska partierna. Kvinnoorganisationerna utgör härigenom en viktig rekryteringsbas för olika samhällsinsatser, exempelvis politiska uppdrag.

Kvinnorganisationernas utbildningsverksamhet är alltså angelägen. En annan angelägen insats för att öka den kvinnliga representationen i beslutande organ är att satsa på flickor inom ungdomsverksamheten. I undersökningar gjorda på uppdrag av statens ungdomsråd har påvisats värdet av att ungdomar knyts till föreningslivet så tidigt som möjligt. Dessa undersökningar har nämligen visat att det är svårt att intressera äldre ungdomar och vuxna för föreningsliv, om de inte redan som yngre deltagit i sådan verksamhet. Undersökningar visar också att i föreningsverksamhet med medlemmar i tonåren eller yngre åldrar finns ungefär lika många flickor som pojkar. Kvinnorna är däremot oftast i minoritet i vuxenorganisationernas beslutande organ. Både flickor och pojkar bör stimuleras till ökat engagemang inom ungdomsverksamheten. Man bör satsa på fritidsaktiviteter, där flickor och pojkar kan vara tillsammans för att arbeta på samma villkor.

3.3 Arbetssätt

Flertalet kvinnoorganisationer har ett arbetssätt som är det vanligen förekommande inom svenskt organisationsliv. Verksamheten bedrivs i lokalföreningar och på läns- och riksplan.

I de lokala föreningarna genomförs regelbunden mötesverksamhet. Dessa sammankomster kan antingen vända sig enbart till medlemmar

eller vara öppna för allmänheten. Frågor som diskuteras är både av allmänpolitisk natur, särskilda "kvinnofrågor" och frågor som är speciella för orten eller kommundelen. I de lokala föreningarna bedrivs ofta en del av verksamheten i form av studiecirklar.

Verksamheten på läns- och riksnivå är i regel inte lika regelbunden som den på lokalplanet. Dessa nivåer fungerar i stället ofta som en sammanhållande och informerande del av organisationens verksamhet. Lokalföreningarna kan ofta också påräkna service i olika frågor från läns- och riksplanet.

Med vissa intervaller hålls årsmöten, stämmor eller kongresser på läns- och riksplan. Vid dessa tillfällen bestäms organisationernas program. Då väljs också en styrelse som mellan dessa årsmöten är organisationens högsta beslutande organ på dessa plan. De enskilda medlemmarna på lokalplanet väljer ombud till läns- och riksplan. Medlemmarna har också i regel möjlighet att genom motioner föra fram sina åsikter till läns- och riksplan.

Bland de kvinnoorganisationer som bildats på 1970-talet finns som nämnts tidigare vissa som har verksamhet endast på ett fåtal orter i landet. Dessa organisationer har naturligtvis inte någon organisation på läns- och riksplan.

De partipolitiska kvinnoorganisationerna framför ofta sina krav genom moderpartierna. Men lika ofta agerar de som självständiga organisationer genom massmedia, egna tidningar etc. Andra organisationer agerar främst via massmedia, demonstrationer o.d. för att den vägen försöka påverka de politiska beslutsfattarna. Kvinnoorganisationerna är dessutom ofta remissorgan för statliga utredningar.

Arbetet för förbättring av kvinnans situation bedrivet av organisationer som helt, eller till största delen, består av kvinnor har ibland ifrågasatts. I den debatt som fördes framför allt under 1960-talet hävdade många att arbetet för jämställdhet borde ske genom organisationer som bestod av både kvinnor och män. Kvinnor och män skulle tillsammans driva jämställdhetsfrågorna,

eftersom dessa frågor inte bara gällde kvinnans utan även mannens situation både i hemmet och ute i samhället.

Debatten fick till följd att några kvinnoorganisationer beslutade att förändra sin organisationsstruktur. Bland annat beslöt Folkpartiets kvinnoförbund 1964 att avskaffa medlemsavgiften till kvinnoförbundet och att skapa möjligheter för kvinnodistrikten att ombildas till s.k. kvinnoråd, bestående av både kvinnor och män. Kooperativa Kvinnogillet bytte 1969 namn till Kooperativa Gillesförbundet och inbjöd även män som medlemmar.

Andra ansåg dock att så länge det inte var möjligt för kvinnor och män att arbeta på samma villkor så var det nödvändigt att arbeta i särskilda kvinnoorganisationer. De framhöll att kvinnor genom att arbeta inom en särskild kvinnoorganisation har större möjligheter att lära sig att framföra sina åsikter och att agera i grupp. Dessutom ansåg de att de "särskilda kvinnofrågorna" bäst borde kunna drivas av kvinnoorganisationerna.

3.4 Samarbete i Sverige

Samarbete mellan olika kvinnoorganisationer har alltid förekommit. Samarbetet har skett i olika former. Några kvinnoorganisationer har formaliserat samarbetet medan andra har samarbetat informellt kring vissa särskilda frågor. Redan 1898 bildades den första samlingsorganisationen, Svenska kvinnors nationalförbund. Därefter har olika samlingsorgan bildats för att driva speciella frågor, t.ex. Husmödrarnas samlingskommitté, Svenska kvinnoföreningarnas radiokommitté, Svenska kvinnoföreningars NF-kommitté, Civilförsvarets kvinnokommittéer och Kvinnoföreningarnas samlingskommitté för nykterhetsfrågor.

Svenska kvinnors nationalförbund har som mål att arbeta för kvinnornas politiska, rättsliga och ekonomiska likställighet med männen, för sociala reformer och för en varaktig fred. Verksamhetsåret 1978 fanns åtta kvinnoorganisationer anslutna till förbundet, nämligen Föreningen Handarbetets Vänner, Husmodersförbundet Hem och Samhälle, Judiska kvinnoklubben i Stockholm,

Kvinnorganisationerna har arbetat tillsammans i gemensamma frågor. Ett exempel är kvinnoföreningarnas samarbetskommitté för nykterhetsfrågor där 15 organisationer ingår som har funnits sedan 1943.

Kvinnliga kontoristföreningen i Stockholm, Lyceumklubben, Piksförbundet Sveriges lottakärer, Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet och Women's International Zionist Organization.

Kvinnoföreningarnas samarbetskommitté för nykterhetsfrågor bildades 1943. Dess huvudsakliga verksamhet är att anordna konferenser och sprida informationsmaterial i alkohol- och narkotikafrågor. Följande organisationer var anslutna till samarbetskommittén år 1979: Centerns kvinnoförbund, Folkpartiets kvinnoförbund, Hushållslärarnas riksförening, Husmodersförbundet Hem och Samhälle, IOGT-NTO-s hem och konsumentkommitté, Järnvägs-männens helnykterhetsförbunds kvinnoråd, Kvinnliga kontoristföreningen, Kvinnliga missionsarbetare, Moderata kvinnoförbundet, Motormännens helnykterhetsförbunds damklubbsnämnd, Svenska baptisternas kvinnoförbund, Sveriges kyrkliga kvinnoråd, Sveriges Socialdemokratiska kvinnoförbund, Sveriges Unglottaförbund och Vita Bandet.

Civilförsvarets kvinnokommittéer bildades i slutet av 1930-ta-

let. Sammanslutningens uppgift är att inom anslutna organisationer men även i övrigt sprida upplysning om civilförsvaret och övrigt civilt försvar. Vidare arbetar den för anordnande av självskyddskurser i samarbete med Civilförsvarsförbundet, Röda Korset och Brandförsvarsföreningen. Civilförsvarets kvinnokommittéer finns både centralt och regionalt. I dess förbundsråd finns representanter från Centerns kvinnoförbund, Folkpartiets kvinnoförbund, Moderata kvinnoförbundet, Sveriges Socialdemokratiska kvinnoförbund, Fredrika-Bremer-förbundet, Kooperativa Gillesförbundet samt organisationerna Tjänstemännens Centralorganisationens kvinnor och Landsorganisationen i Sveriges kvinnor.

Samarbete förekommer också utan att särskilda samsarbetsorgan har bildats. Man har gått samman för att bilda opinion i en viss fråga t.ex. genom tidningsartiklar eller genom uppvisningar hos myndigheter och regering. Exempel på frågor som tagits upp på detta sätt är ökad kvinnorepresentation i politiska organ, kvinnoprästfrågan, liberalare abortlagstiftning m.m.

Samarbetet sker i huvudsak på central nivå men finns även på lokalplanet. Detta har bl.a. gällt aktioner för bättre barnomsorg, bättre kommunikationer eller aktioner mot kvinnomisshandel.

3.5 Nordiskt och internationellt samarbete

Kvinnoorganisationerna i Sverige har ett väl utbyggt samarbete med sina nordiska och internationella systerorganisationer.

De partipolitiska kvinnoorganisationerna har liksom sina moderpartier samsarbetsorgan på nordisk och internationell nivå. Som exempel kan tas Sveriges Socialdemokratiska kvinnoförbund, som ingår i Nordiska samsarbetskommittén i Norden och Socialistinternationalens kvinnoråd. Motsvarande organ för Centerns kvinnoförbund är Nordens centerkvinnor och Nordens landskvinnor samt Landsbygdskvinnornas Världsförbund.

Även övriga större icke partipolitiska kvinnoorganisationer har samarbete med såväl nordiska som internationella organisationer. Fredrika-Bremer-förbundet samarbetar med motsvarande organisationer inom Nordiska Kvinnosaksföreningarnas Samorganisation. På det internationella planet arbetar förbundet inom Internationella Kvinnoalliansen.

Härutöver finns internationella organ inom vilka svenska kvinnoorganisationer arbetar tillsammans. Dessa organ har oftast inte enbart kvinnoorganisationer som medlemmar. Exempel på detta är olika FN-organ.

4 KVINNOORGANISATIONER - ETT FÖRSÖK TILL INDELNING

I den tidigare framställningen har ordet kvinnoorganisation använts utan någon närmare definition och utan att någon hänsyn tagits till att organisationerna har vitt skilda mål och olikartad organisatorisk uppbyggnad. Möjligheterna att ansluta sig utgör en annan skiljelinje mellan kvinnoorganisationerna. I kapitel 9 redovisar utredningen de krav som bör ställas på en kvinnoorganisation för att statsbidrag skall kunna utgå. I detta kapitel gör utredningen en gruppering av kvinnoorganisationerna, som främst bygger på organisation och medlemsrekrytering. Utredningen vill i sammanhanget starkt framhålla att det inte ligger några värderingar i den gruppering och i de benämningar som valts. Grupperingen är följande: "Egentliga" kvinnoorganisationer, kvinnoråd, kvinnogrupper, kvinnohusgrupper, kampanjkommittéer, sällskapsföreningar och paraplyorganisationer.

4.1 "Egentliga" kvinnoorganisationer

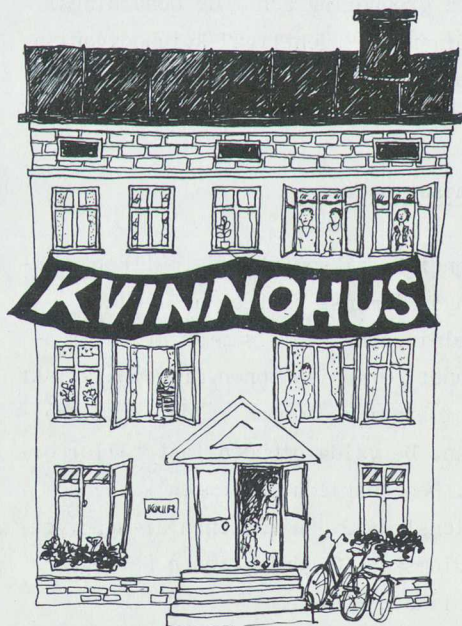
"Egentliga" kvinnoorganisationer är riksomfattande, vilket innebär att man har lokalavdelningar i minst hälften av landets landstingskommuner. Lokalavdelningarna hålls samman av en organisation på läns- och riksplanet. Organisationen är demokratiskt uppbyggd med representativ demokrati med ombud valda från lokalplanet till läns- och riksplan. De valda ombuden fastställer organisationens gemensamma mål. Den enskilda medlemmen kan genom ombud påverka alla organisationsled. Organisationen är uppbyggd på frivilligt och enskilt medlemskap. Organisationen har egen ekonomisk förvaltning på de olika nivåerna.

4.2 Kvinnoråd

Kvinnoråden har samma geografiska spridning som de "egentliga" kvinnoorganisationerna. Kvinnoråden står som organisation inte helt självständiga utan har nära anknytning till en moderorganisation. Kvinnoråden är demokratiskt uppbyggda. Medlemmarnas möjligheter att påverka organisationens uppbyggnad är dock i vissa fall inte helt klar genom den nära anknytning som finns till moderorganisationen. Den ekonomiska förvaltningen kan också påverkas av moderorganisationen. Kvinnoråden är uppbyggda på frivilligt och enskilt medlemskap. Medlemskapet kan dock i vissa fall ha ett direkt samband med medlemskap i moderorganisationen.

4.3 Kvinnogrupper

Kvinnogrupper uppstår lokalt, ofta kring en speciell fråga. Någon organisation på läns- och riksplan finns inte. Enskilt medlemskap kan förekomma. Den enskilda gruppen svarar för sin egen ekonomi.

Kvinnohus är en relativt ny form av aktiviteter som än bara finns på ett fåtal platser och som saknar riksorganisation.

En form av kvinnogrupper, som framträtt under senare år är kvinnohusgrupperna. Dessa grupper, som finns på ett flertal platser i landet, arbetar för att få fram kvinnohus. På vissa platser, som t.ex. i Stockholm, ansvarar man för ett redan tillskapat kvinnohus. Kvinnohusgrupperna är lokala och i dag finns inget etablerat samarbete mellan grupperna i form av en riksorganisation. Medlemskapet är enskilt. Hos vissa kvinnohusgrupper accepteras även att organisationer kan bli medlemmar. Kvinnohusgrupperna handhar sin egen ekonomi och har i vissa fall med bidrag från kommuner och landsting ansvar för driften av kvinnohus.

4.4 Kampanjkommittéer

Kampanjkommittéer bildas av grupper av kvinnor eller organisationer. Kommittéerna bildas främst för att under en begränsad tid driva vissa frågor, exempelvis kamp mot atomkraft, fredsfrågan eller kamp för fler daghem.

4.5 Sällskapsföreningar

Sällskapsföreningar kan vara riksomfattande eller enbart ha lokal anknytning. Föreningarna kan utgöra en egen organisation, orden e.d. eller ha anknytning till en motsvarande organisation eller orden för män. Föreningarna tillämpar inval, dvs. medlemskapet bygger inte enbart på en aktiv handling från den enskilde medlemmen.

4.6 Paraplyorganisationer

Paraplyorganisationer omsluter enbart andra organisationer. En paraplyorganisation bildas för samverkan mellan skilda organisationer främst på riksnivå. Samverkan kan vara av generell natur eller inriktad på en speciell fråga.

5 EN PRESENTATION AV ENSKILDA KVINNOORGANISATIONER

Utredningen har som tidigare nämnts genomfört en enkät bland kvinnoorganisationerna. Den ägde rum under våren 1980 och skall ses som en komplettering och uppdatering av de uppgifter som lämnades i betänkandet (SOU 1979:60) Bidrag till folkrörelser. Syftet med undersökningen kan sägas vara tvåfaldigt. Dels får man en samlad beskrivning av flera kvinnoorganisationer. En sådan sammanställning av aktuella uppgifter om kvinnoorganisationerna saknas i dag. Dels har enkätens resultat använts som en av de väsentligaste utgångspunkterna i utredningens arbete och överväganden.

I enkäten efterfrågades bl.a. organisationernas mål, uppbyggnad, storlek, geografisk utbredning, ekonomisk ställning, kansliresurser etc.

Enkäten tillställdes 33 organisationer. Av dessa svarade 22 organisationer. Inledningsvis ges här en allmän redogörelse för undersökningsresultatet. I bilaga 3 redovisas organisationerna var för sig. I bilaga 4 och 5 ges i tabellform sammanställningar över organisationernas medlemstal, geografiska utbredning etc.

De politiska kvinnoorganisationerna arbetar utifrån den politiska grundsyn de företräder. Några kvinnoorganisationer, som Fredrika-Bremer-förbundet och Husmodersförbundet Hem och Samhälle, arbetar med inriktning på jämställdhet mellan kvinnor och män i yrkesliv och samhälle. Andra organisationer har som huvudmål någon särskild fråga som exempelvis amning, fredsarbete, kvinnohus etc. Gemensamt för kvinnoorganisationerna är dock att

de alla i olika former arbetar med att stärka kvinnans roll i samhället.

Bland de organisationer som besvarat enkäten finner man stora skillnader i medlemstal. Detta varierar från ca 75 000 medlemmar i den största organisationen, Centerns kvinnoförbund, till ca 75 medlemmar i den lokala sammanslutningen, Kvinnofronten i Stockholm. De flesta organisationer definierar medlem som en person vilken erlagt stadgeenlig avgift och förklarar sig villig att arbeta efter organisationens stadgar och för dess mål. Någon organisation har dock inget krav på medlemsavgift. Flertalet organisationer har endast kvinnliga medlemmar men några ansluter också män. Männen utgör dock en liten andel av medlemstalet.

Om den geografiska spridningen kan allmänt sägas att de större organisationerna har lokalavdelningar inom de flesta landstingsområden. De mindre organisationerna och sammanslutningarna finns däremot oftast bara på en eller ett par orter.

Kvinnorganisationerna arbetar på olika sätt för att stärka kvinnans ställning i samhället.

Organisationernas ekonomiska situation är mycket olika, vilket närmare kommer att belysas i kapitel 7. Detta förklaras bl.a. av medlemsantal, medlemsavgift, bidrag från andra organisationer etc. Endast de större organisationerna har fast anställd kansli-personal.

6 SAMHÄLLETS STÖD - PRINCIPER OCH NORMER

Grunden för folkrörelsernas och organisationernas arbete är de enskilda medlemmarnas egna insatser. Då de första folkrörelserna, nykterhets-, frikyrko- och arbetarrörelsen bildades under 1800-talet var de egna medlemmarnas insatser både genom arbete och ekonomiska insatser förutsättningen för rörelsernas verksamhet. Den verksamhet som bedrevs motarbetades ofta av det etablerade samhället. Även under framväxten av det mycket breda organisationsliv som finns i dag har grunden varit de enskilda medlemmarnas vilja till ideella insatser och ekonomiska uppoffringar. Härigenom har också skapats det fristående organisationsliv som utgör en väsentlig garant för vårt demokratiska samhällsskick.

Samhällets stöd till folkrörelser och organisationsliv har utvecklats främst under de senaste årtiondena. Stödet har getts i olika former. Förutom rent ekonomiska bidrag till organisationernas direkta verksamhet utgår i dag ofta lokalstöd, utbildningsstöd, bidrag till olika projekt etc. Förutom dessa stöd försöker samhället att på olika sätt även i övrigt underlätta organisationernas verksamhet. Som exempel kan anges anläggningar av olika slag som byggts av samhället och som upplåtes till organisationerna på ofta mycket förmånliga villkor.

Stöd lämnas i dag av stat, landsting och kommuner. Den statliga bidragsgivningen kan omfatta bidrag såväl till organisationernas verksamhet på riksplanet som till verksamhet på regional och lokal nivå. Bidragen från landsting och kommuner ges i de flesta fall till verksamhet på respektive nivå. I många fall har kommunernas bidragsgivning ett direkt samband med den statliga bi-

dragsgivningen, dvs. förutsättningen för kommunala bidrag är att organisationerna även erhåller statliga bidrag. I andra fall finns inte denna koppling utan bidrag utgår utan hänsyn till om organisationerna får bidrag från annan nivå.

För år 1979 uppgick statens stöd till ca 2 miljarder kronor. Landstingen utgav samma år ca 450 miljoner kronor i direkta anslag till kulturell verksamhet, ungdomsorganisationer, idrottsverksamhet etc. Kommunernas direkta bidrag inom fritidssektorn kan för år 1979 uppskattas till ca 525 miljoner kronor. Inom kultursektorn uppgick motsvarande bidrag till ca 600 miljoner kronor.

Samhället har haft olika motiv för att stödja organisationerna. Organisationernas arbete med att engagera och utbilda sina egna medlemmar är en av grundvalarna för den demokratiska uppbyggnaden i Sverige. Organisationerna utgör vidare ett alternativ till en alltmer kommersialiserad omvärld, där de egna initiativen ofta får stå tillbaka för passiverande kommersiellt utbud. Organisationerna kan i många fall komplettera eller utgöra ett alternativ till samhällets insatser på olika områden, exempelvis inom det sociala fältet.

En följd av det ökade samhällsstödet har blivit att organisationerna kunnat bredda sin verksamhet och även fått möjlighet att engagera sig på områden som från början inte legat inom organisationernas verksamhetsområden. I huvudsak har denna utveckling varit positiv. En förutsättning för denna positiva utveckling har varit och är dock att samhällets stöd inte innebär en styrning från samhället av organisationernas verksamhet utan att dessa får verka självständigt utifrån sina egna mål och värderingar.

För organisationerna har samhällets stöd inneburit en säkrare grund för mer långsiktig planering. Organisationerna har inte enbart behövt lita till sina egna medlemmars insatser och ekonomiska uppoffringar.

I den debatt om samhällets stöd till organisationerna som förts under de senaste åren har framförts att staten borde eftersträva att koncentrera sin bidragsgivning till organisationernas verksamhet på riksnivå medan landsting och kommuner borde ge bidrag till verksamhet på regional och lokal nivå. De flesta som haft anledning att ta ställning till denna bidragsprincip har varit positiva och flera har uttalat att denna princip bör genomföras successivt. Det uttalandet kommer från såväl organisationer som samhällets organ. Samtidigt har den reservation gjorts att en övergång till den nya principen inte får innebära en total minskning av bidragen.

7 KVINNOORGANISATIONERNAS EKONOMI

7.1 Kostnader för central verksamhet

Av sammanställning A till detta kapitel framgår de totala kostnaderna 1978 för den centrala verksamheten för de 11 kvinnoorganisationer som lämnat en mer utförlig redovisning för sin ekonomiska situation till utredningen. För Centerns och Socialdemokratiska kvinnoförbunden var dessa kostnader angivet år 1 874 000 respektive 3 477 500 kronor. Husmodersförbundet Hem och Samhälles kostnader för den centrala verksamheten uppgick till 752 400 kronor medan Fredrika-Bremer-förbundets kostnader var 493 700 kronor. Som jämförelse kan nämnas att de centrala kostnaderna för en mindre organisation som Riksförbundet internationella föreningen för invandrarkvinnor var 78 000 kronor.

7.2 Finansiering

Kvinnorganisationerna får i allmänhet inte något reguljärt stöd från samhället. Verksamhet drivs framför allt genom ideella insatser och egna ekonomiska bidrag. En följd av detta har blivit att många kvinnoorganisationer har en svår och osäker ekonomisk situation.

I sammanställning A redovisas även finansieringen av de direkta kostnaderna för den centrala verksamheten för de 11 organisationerna. Till de kvinnoorganisationer som är anslutna till något studieförbund utgår liksom till andra organisationer bidrag för studiecirkilverksamhet.

7.2.1 De politiska kvinnoförbunden

Som framgår av sammanställningen kan man finna stora likheter i finansiering mellan Centerns kvinnoförbund och Socialdemokratiska kvinnoförbundet. Drygt 20 % av intäkterna kommer från medlemsavgifter. Mellan 55 och 60 % av verksamheten finansieras med bidrag, företrädesvis bidrag från moderpartiet. Den övervägande delen av övriga intäkter utgörs av lotteriintäkter från egna lotterier. Finansieringsbilden för Moderata kvinnoförbundet och Folkpartiets kvinnoförbund är något mer komplicerad. Som framgår av tabellen utgörs den övervägande delen av intäkterna av bidrag. Dessa bidrag kommer i huvudsak från moderpartiet. Några egna medlemsavgifter redovisas inte. Detta förklaras för Moderata kvinnoförbundet av att kvinnliga medlemmar i moderpartiet automatiskt är medlemmar i kvinnoförbundet och omvänt och att samtliga medlemsavgifter redovisas till moderpartiet som sedan anslår medel för kvinnoförbundets verksamhet. Folkpartiets kvinnoförbund uttar inga medlemsavgifter utan moderpartiet svarar för merparten av förbundets kostnader.

Kvinnoorganisationerna hör till de "ekonomiskt fattiga" folkrörelserna.

7.2.2 Övriga kvinnoorganisationer

För övriga kvinnoorganisationer spelar i allmänhet de egna medlemsavgifterna stor roll. Sålunda finansierar Husmodersförbundet Hem och Samhälle sin verksamhet till drygt 70 % med egna avgifter. Motsvarande andel för Fredrika-Bremer-förbundet och Yrkeskvinnors riksförbund är 55 % respektive 93 %. Kooperativa Gillisförbundet finansierar i huvudsak sin verksamhet med bidrag från Kooperativa förbundet. Riksföreningen internationella föreningen för invandrarkvinnor, som är en organisation under uppbyggnad, finansierar sin verksamhet i första hand med bidrag från invandrarverket.

7.3 Statens nuvarande bidrag

Som redan konstaterats utgår i dag sällan kontinuerligt statligt stöd till kvinnoorganisationerna för deras centrala verksamhet. I sammanställning B till detta kapitel redovisas de statsbidrag som utgått under treårsperioden 1977-79 till kvinnoorganisationerna. Av dessa bidrag kan man betrakta bidragen till Amningshjälpn, Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet och Vita Bandet som årligen återkommande verksamhetsbidrag. Riksförbundet internationella föreningen för invandrarkvinnor erhåller både verksamhetsbidrag 190 000 kronor och vissa projektbidrag. Övriga bidrag som redovisas är projektbidrag, dvs. bidrag som utgår till ett i förväg bestämt projekt. Bland projektbidragen kan man urskilja bidrag för internationell biståndsverksamhet och för information i sex- och samlevnadsfrågor.

Sammanställningen visar att det totalt under perioden har utgått nära 6,5 miljoner kronor till kvinnoorganisationerna. Härav utgör bidragen till internationell biståndsverksamhet ca 4 200 000 kronor, vilket motsvarar ca 65 % av det totala stöd som utgått till kvinnoorganisationerna. Av bidragen till biståndsverksamhet har den övervägande delen, 3 400 000 kronor, gått till det Socialdemokratiska kvinnoförbundet. Bland de bidrag som utgått för projekt i Sverige kan man peka på bidragen till information i sex- och samlevnadsfrågor 663 000 kronor och

"Moder Svea" har varit ganska restriktiv mot kvinnoorganisationerna. Medel har utgått bara som projektstöd.

bidragen för information till invandrarkvinnor 65 000 kronor och bidraget till abortförebyggande åtgärder 110 000 kronor. Sex- och samlevnadsbidragen har främst gått till Centrums kvinnoförbund och Socialdemokratiska kvinnoförbundet medan bidraget till abortförebyggande åtgärder gått till Sveriges kvinnors vänsterförbund.

Förutom dessa bidrag utgår från staten tidskriftsstöd till vissa kvinnoorganisationer för de tidningar och tidskrifter som de utger. Tidskriftsstödet framgår av sammanställning C till detta kapitel. För perioden 1977-79 har totalt drygt 2 miljoner kronor utgått i bidrag till 10 organisationer.

Sammanställning A

Sammanställning över kvinnoorganisationernas kostnader för central verksamhet m.m.

Organisation	Kostnader ¹⁾ för central verksamhet	Finansiering ¹⁾			Medlemsavgif- tens andel av kostnaderna i %	Bidragens an- del av kost- naderna i %
		Medlems- avgifter	Bidrag	Övriga intäkter		
Amningshjälpen	96,1	20,2	50,0	25,9	21,1	52,0
Centerns kvinnoförbund	1 874,0	437,7	1 039,6	396,7 ²⁾	23,4	55,5
Folkpartiets kvinnoförbund ³⁾	496,8	-	445,8	51,0	-	89,8
Fredrika-Bremer-förbundet	493,7	272,7	-	221,0	55,2	-
Husmodersförbundet Hem och Samhälle	752,4	537,9	36,6	177,9	71,5	4,9
Riksförbundet internationella föreningen för invandrarkvinnor ⁴⁾	78,0	0,8	77,2	-	1,0	99,0
Kooperativa Gilllesförbundet	230,7	111,6	30,0	89,1	48,4	13,0
Moderata kvinnoförbundet	438,8	-	438,8	-	-	100,0
Sveriges Socialdemokratiska kvinnoförbund	3 477,5	738,6	2 018,3	720,6 ⁵⁾	21,2	58,0
Sverigeunionen av Soroptimist International ³⁾	126,5	113,5	-	13,0	89,7	-
Yrkeskvinnors riksförbund	51,2	47,5	3,7	-	92,8	7,2

1) uppgifterna avser 1978 och anges i 1 000-tal kronor 4) härutöver erhålls ett indirekt bidrag från Kooperativa förbundet på ca 570 000 kronor

2) varav lotteriintäkter 296 200 kronor

3) uppgifterna avser 1979 och anges i 1 000-tal kronor 5) varav lotteriintäkter 596 600 kronor

Sammanställning B

Statsbidrag till kvinnoorganisationer (åren 1977-79, i 000-tal kronor)

Bidrag Organisation	Internationell biståndsvärksamhet		Information		Valinformation till invandrare	Abortförebyggande åtgärder	Bidrag till seminarium - arbetsmarknadsstyrelsen	Verksamhetsbidrag från			Summa	
	i sex- och samlevnadsfrågor	till invandrare	i bl.a. nedrustningsfrågor	invandrар-Verket				skolöverstyrelsen	socialstyrelsen	utbildningsdepartementet		
Aminingshjälpen										69		69
Centerns kvinnoförbund	205											313
Folkpartiets kvinnoförbund	67	108										132
Fredrika-Bremer-förbundet	273	65	45				35				100	508
Husmodersförbundet Hem och Samhälle	21	20	6									47
Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet	21			110								131
Kooperativa Gilliesförbundet	166											166
Moderata kvinnoförbundet	30											30
Siktsförbundet internationella föreningen för invandrarkvinnor		20			20				190			230
Svenska kvinnors vänsterförbund	18					110						128
Sveriges Socialdemokratiska kvinnoförbund	3 400	450	14									3 864
Vita Bandet										798		798
Summa	4 206	663	65	110	20	110	85		190	69	100	6 416

Sammanställning C

Tidskriftsstöd (åren 1977-79, 1 000-tal kronor)

Organisation \ Bidrag	Kultur- tidskrifter	Organisations- tidskrifter
Centerns kvinnoförbund	33	552
Fredrika-Bremer-förbundet		415
Grupp 8	80	
Husmodersförbundet Hem och Samhälle		100
Internationella kvinnoför- bundet för fred och frihet	15	
Riksförbundet internationella föreningen för invandrar- kvinnor	75	
Kooperativa Gilllesförbundet	40	
Svenska kvinnors vänsterförbund	420	
Sveriges Socialdemokratiska kvinnoförbund	10	223
Vita Bandet		50
Summa	673	1 340

8 STATLIGT STÖD TILL KVINNOORGANISATIONER I DANMARK, FINLAND OCH NORGE

I direktiven anges att utredningen bör presentera en kartläggning av det system för bidrag till kvinnoorganisationer som finns i övriga nordiska länder. För att få underlag till denna kartläggning har kontakter tagits med myndigheter och organisationer i Danmark, Finland och Norge. Studiebesök i Finland har även företagits.

8.1 Danmark

Något direkt kontinuerligt statligt stöd utgår inte till kvinnoorganisationerna. Däremot ger Ministeriet for Kulturelle Anliggender bidrag till olika ändamål och aktiviteter som skolor, kvinnohus, hyror, seminarier, läger etc. Dessa bidrag bedöms från fall till fall. Bidragen utgår från ministeriets anslag för kulturförmedlande åtgärder. Bidragen kan utgå till nya aktiviteter under en period av tre år. Därefter räknar man med att inga bidrag skall behöva utgå. Danske Kvinders Nationalraad, som är en sammanslutning av ett 40-tal kvinnoorganisationer, erhåller bidrag för sin verksamhet från bl.a. fonder och tipsmedel.

8.2 Finland

I Finland får de partipolitiska kvinnoorganisationerna kontinuerligt statligt stöd. Stödet, som tillkommit bl.a. efter initiativ av rådgivande delegationen för jämställdhetsfrågor, utgår sedan år 1977. Stödet ges efter samma grunder som partistödet, dvs. storleken av stödet grundas på moderpartiernas mandatfördelning i riksdagen. Bidraget tas dock inte upp som ett särskilt anslag i statsbudgeten utan ingår som en del av det stöd som ut-

går till moderpartierna. I statsbidragsbestämmelserna slås dock fast att en viss minimiandel av det totala bidraget skall utgå till kvinnoorganisationerna. Fördelningen av bidraget mellan partiernas organisationer ombesörjs av partierna själva. Staten kan kontrollera att partierna uppfyller sina förpliktelser mot kvinnoorganisationerna. År 1977 uppgick det totala partistödet till 20 000 000 mark. Härav skulle enligt statsbidragsbestämmelserna 2 000 000 mark gå till kvinnoorganisationerna dvs. 10 %. Åren 1978 och 1979 uppgick stödet till de politiska kvinnoorganisationerna till 2 875 000 mark resp. 2 810 000 mark. I budget för år 1980 har partistödet tagits upp till 38 000 000 mark, varav 3 082 000 mark (8,1 %) skall utdelas till kvinnoorganisationerna. Fördelningen av stödet från moderpartierna till de olika kvinnoorganisationerna kan variera något. För år 1978 varierade stödet mellan 8,1 % och 11,2 %.

Med hänvisning till att andelen kvinnor i riksdagen genom valet 1979 uppgår till 26 %, har Rådgivande delegationen för jämställdhetsfrågor i skrivelse till regeringen framhållit att stödet till de politiska kvinnoorganisationerna är för litet.

I övrigt utgår stöd från undervisningsministeriet till idrotts- och ungdomsuppfostringsarbete. Av stödet används en del för kvinnoorganisationernas verksamhet. Dessutom utgår inom ramen för stöd till yrkesutbildning bidrag till fem organisationer som sysslar med hemhushållningsrådgivning.

8.3 Norge

Kvinnorganisationerna i Norge har möjligheter att få statsbidrag för speciella aktiviteter efter bedömning från fall till fall.

Även i Norge finns i likhet med vad som gäller i Danmark en paraplyorganisation för olika kvinnoorganisationer - Norske Kvinners Nasjonalråd. Paraplyorganisationen har de senaste åren fått ca 100 000 kronor per år i statsbidrag för att driva ett

presskontor som bl.a. har till uppgift att förmedla material av speciellt intresse för kvinnor.

Sammanfattningsvis kan sägas att i stort likartade förhållanden råder vad gäller statligt stöd till kvinnoorganisationer i Danmark, Norge och Sverige. Endast i Finland utgår kontinuerligt stöd. Detta är dock begränsat på så sätt att det enbart omfattar de partipolitiska kvinnoorganisationerna.

9 KRAV FÖR STATS BIDRAG

I direktiven till utredningen uttalas klart att syftet med utredningen skall vara att konstruera ett system för ett kontinuerligt verksamhetsstöd till kvinnoorganisationernas centrala arbete. Direktiven anger att utredningen särskilt bör beakta frågor som medlemsbegrepp, medlemstal, riksspridning, organisationens inriktning och verksamhet, uppbyggnad etc.

9.1 Medlemsbegrepp och medlemmarnas stadgeenliga möjligheter att påverka organisationen

I redovisningen av de krav som enligt utredningen bör ställas på kvinnoorganisationer som kan komma i fråga för statsbidrag har utredningen valt att börja med begreppen medlem och medlemmarnas möjligheter att påverka organisationen. Enligt utredningens mening avgör dessa två begrepp om en organisation kan anses ha en demokratisk uppbyggnad.

För att statsbidrag skall kunna komma i fråga måste enligt utredningens mening medlemsbegreppet innebära att varje enskild person skall kunna ansluta sig som delar organisationens grundvärderingar och mål och i övrigt accepterar organisationens stadgar. Medlemsformer som innebär att en person måste rekommenderas som medlem genom andra medlemmar eller att det fordras ett speciellt yrke för att en person skall erhålla medlemskap kan alltså inte accepteras. Utredningen föreslår också att endast person som under kalenderåret fyller 15 år och erlagt stadgeenlig medlemsavgift bör räknas.

Varje medlem skall dessutom ha stadgeenliga möjligheter att på-

verka organisationernas verksamhet, inriktning, uppbyggnad etc. vid exempelvis möten på lokalnivå och genom valda ombud på distrikts- och riksnivå.

9.2 Organisatorisk uppbyggnad och antal medlemmar

I direktiven sägs att syftet med utredningen var att konstruera ett kontinuerligt verksamhetsstöd till kvinnoorganisationernas centrala arbete. Enligt utredningen avses med centralt arbete organisationernas arbete på riksnivå. Statsbidraget skall således inte gå till arbete på distriktsnivå eller lokal nivå. Detta medför att vissa krav måste ställas på antal medlemmar och organisationsuppbyggnad, om man skall kunna tala om att en organisation arbetar på olika nivåer, riks-, distrikts- och lokalnivå.

En organisation bör enligt utredningen ha verksamhet genom föreningar och klubbar etc. i minst hälften av landets länstingsområden för att organisationen skall komma i fråga för statsbidrag. Härutöver bör också krävas att organisationen har ett visst minimiantal betalande medlemmar. Antalet kan diskuteras. Utredningen föreslår att en organisation bör ha minst 3 000 medlemmar för helt utbyggt statsbidrag. För att underlätta för kvinnoorganisationer som exempelvis befinner sig i ett uppbyggnadsskede skulle en viss del av statsbidraget kunna utgå till organisationer som har minst 1 500 medlemmar och som i övrigt fyller kraven på geografisk utbredning etc.

9.3 Övriga krav

De framförda kraven räcker emellertid enligt utredningens mening inte för att klara ut vilka organisationer som kan komma i fråga för ett eventuellt statsbidrag. Skall exempelvis ungdoms-, idrotts-, nykterhets- och fackliga organisationer eller invandrarorganisationer i allmänhet räknas till gruppen kvinnoorganisationer om majoriteten av medlemmar är kvinnor? Enligt utredningens uppfattning bör de inte det. Skälen härtill är främst att angivna organisationer inte i första hand arbetar för kvinnans ställning i samhället utan har andra huvudmål för sin verk-

samhet. Härutöver får åtminstone vissa av de angivna organisationerna redan i dag reguljärt stöd i olika former från samhällets sida.

9.4 Sammanfattning av krav

Utifrån vad som redovisats främst i detta kapitel anser utredningen att följande definition av en kvinnoorganisation bör gälla för att organisationen skall kunna komma i fråga för ett kontinuerligt verksamhetsstöd till sitt centrala arbete:

Organisationen skall som främsta mål ha att verka för en förbättring av kvinnans ställning i samhället och aktivt arbeta för jämställdhet mellan kvinnor och män. Organisationen skall till sin övervägande del bestå av kvinnor även om män kan vara medlemmar. Organisationen skall vara uppbyggd på individuellt medlemskap, där varje person som delar organisationens mål och stadgar, genom enskilt initiativ kan bli medlem. Medlemmen skall

kunna påverka organisationens inriktning, verksamhet och uppbyggnad. Organisationen skall ha viss spridning i landet och omfatta ett visst antal betalande medlemmar.

10 FÖRSLAG TILL BIDRAGSSYSTEM

10.1 Projektbidrag

Redan i dag utgår som tidigare berörts, statsbidrag till kvinnoorganisationer, men i de flesta fall i form av projektbidrag. Ett stöd av detta slag utgör ett stöd i de fall då organisationen satsar på någon särskild fråga. Projektbidragen som är tidsbegränsade ger emellertid inte organisationerna möjlighet att planera sin verksamhet på längre sikt. För mindre organisationer kan projektbidragen dessutom vara styrande för uppläggning och innehåll av organisationernas verksamhet under projekttiden. Också för större organisationer kan projektbidragen innebära en styrning av verksamheten, om än i mindre omfattning än för de mindre organisationerna. Vidare är det, med nuvarande bidragssystem, endast möjligt att få statsbidrag till sådan verksamhet som staten anser angelägen. Organisationerna kan alltså i ett sådant system endast vara "genomförande" och inte "pådrivande". Vissa av projektbidragen exempelvis för internationell biståndsverksamhet innebär härutöver att organisationerna själva måste svara för en viss del av kostnaderna för projekten. Administrationen av projektbidragen kan vidare ta mycket av organisationernas tid i anspråk.

10.2 Reguljära bidrag

Reguljära bidrag kan utgå i olika former. De vanligaste formerna är att bidragen ges i förhållande till antal medlemmar eller till antal genomförda aktiviteter. Kombinationer av dessa två bidragsgrundande faktorer finns också. En tredje form är ett generellt bidrag som årligen utgår med ett fast belopp.

Ett sätt att stödja de politiska kvinnoorganisationerna skulle exempelvis kunna vara att i likhet med vad som gäller i Finland ge ett stöd i förhållande till mandatställningen i riksdagen. Nackdelen med ett sådant stöd är självfallet att det enbart kan komma de kvinnoorganisationer till del vars moderpartier är representerade i riksdagen. En sådan lösning på bidragsfrågan finner utredningen inte tillfredsställande.

Av de olika generella bidragsformerna föreslår utredningen ett bidrag baserat på antal medlemmar. Utredningen finner flera skäl härtill. Ett är att bidrag baserat på antal medlemmar enligt utredningen bäst underlättar för kvinnoorganisationerna att planera sin ekonomi på sikt. Medlemsantalet torde till skillnad från exempelvis antalet genomförda aktiviteter för de flesta organisationer vara lätt att överblicka. Utöver detta innebär ett bidrag per medlem inte någon styrning av en organisations verksamhet. Ett generellt bidrag baserat på aktivitet innebär däremot att staten måste fastställa vilka aktiviteter som är bidragsberättigade. Därmed kan också staten mer direkt påverka en organisations verksamhet. Ett tredje skäl som utredningen anser viktigt är att ett bidrag baserat på antal medlemmar är mer lättadministrerat för såväl den enskilda organisationen som den bidragsgivande myndigheten. Ett ytterligare skäl är att en eventuell kontroll av bidragstilldelningen enligt utredningen bör vara enklare med ett system som baseras på antal medlemmar.

Bidragssystem grundat på antal medlemmar kan utformas på åtminstone två sätt. En utformning är att bidraget utgår i förhållande till antal medlemmar. Väljs denna form behöver den bidragsgivande myndigheten enbart bestämma det belopp som skall utgå per medlem. En annan utformning är att ett fast och lika stort belopp utgår till varje organisation som uppfyller bidragsnormerna. Den fasta delen av bidraget kompletteras sedan med en rörlig del baserad på antal medlemmar. Den sista formen för bidrag, som redan i dag tillämpas för exempelvis ungdomsorganisationerna, har den fördelen att den ger även relativt små organisationer möjlighet att bekosta vissa grundläggande kostnader

på central nivå, exempelvis ett kansli med en eller ett par anställda. Den rörliga delen av bidraget kan då sägas utgöra en kompensation för de högre rörliga kostnader som en större organisation har jämfört med en mindre. Utredningen tänker här på behovet av mer personal, större lokaler, högre administrativa kostnader m.m. En reducering av den rörliga delen av bidraget skulle kunna göras för mycket stora organisationer. Skälet här för kan vara att vissa centrala kostnader inte är direkt proportionella mot antal medlemmar utan att de i stället minskar per medlem för mycket stora organisationer. Exempel på sådana kostnader är personalkostnader och hyreskostnader.

Utredningen vill i samband med diskussionen om bidragssystem ta upp ett par angränsande frågor, som i olika sammanhang tagits upp under utredningsarbetet.

Den ena frågan är ett särskilt bidrag för resor till andra länder. Denna fråga har väckts av flera kvinnoorganisationer med många kontakter och verksamhet utomlands. Utredningen får konstatera att direktiven talar om ett kontinuerligt verksamhetsstöd till kvinnoorganisationernas centrala arbete. Sedan är det de enskilda kvinnoorganisationerna som själva skall avgöra hur bidragen skall användas.

Den andra frågan gäller sambandet mellan ett statligt bidrag till kvinnoorganisationerna och bidrag på distrikts- och lokalnivå. Det är i dag vanligt att bidrag på distrikts- och lokalnivå ofta är direkt knutna till om organisationen får bidrag på riksnivå. Utredningen vill uttryckligen slå fast att denna koppling inte gäller i detta fall. Utredningen har haft till uppgift att utreda ett statsbidrag till kvinnoorganisationernas centrala arbete. Det ankommer enligt utredningen på landsting och kommuner att själva ta ställning till sin bidragsgivning.

10.3 Förslag

Utredningen föreslår ett grundbidrag på 175 000 kronor till

kvinnoorganisationer med mer än 3 000 medlemmar och som i övrigt uppfyller bidragsvillkoren. Härigenom bör dessa organisationer ges möjlighet att ha ett centralt kansli med en eller ett par anställda. Utredningen föreslår härutöver att grundbidraget kompletteras med ett rörligt bidrag på 15 kronor per medlem i intervallet 3 000 - 40 000 medlemmar och på 10 kronor per medlem för ett medlemstal över 40 000.

Utredningens förslag innebär att de berörda kvinnoorganisationerna får lägre belopp än ungdomsorganisationerna både vad avser den fasta som rörliga delen av bidraget. Motivet för detta är främst att organisationer med vuxna medlemmar bör ha större möjligheter att få bidrag till sin verksamhet från sina medlemmar än vad ungdomsorganisationerna har. Som framgår av kapitel 7 har också många kvinnoorganisationer hög självfinansiering av sin verksamhet. Utredningen förutsätter att denna självfinansiering inte kommer att förändras i någon större omfattning enbart av det skälet att ett nytt statsbidrag tillskapas.

I kapitel 9 berör utredningen frågan om ett stöd till kvinnoorganisationer som inte uppnått 3 000 medlemmar. Utredningen föreslår halvt grundbidrag för organisationer med ett medlemstal mellan 1 500 och 3 000 medlemmar. Den rörliga delen av bidraget skall utgå som för övriga organisationer.

Som en ytterligare begränsning av de bidrag som skall kunna utgå till kvinnoorganisationerna föreslår utredningen att ingen organisation skall kunna få högre bidrag än 75 % av organisationens centrala kostnader. Utredningen förutsätter också en samordning mellan det statsbidrag som nu föreslås av utredningen och de statsbidrag som redan i dag utgår till vissa kvinnoorganisationers centrala verksamhet. Denna samordning får enligt utredningen inte innebära en försämring för dessa organisationer.

10.4 Exempel

I följande sammanställning ges exempel på vad utredningens för-

slag innebär för olika medlemstal.

Antal medlemmar	Förslag (kronor)		
	Grundbidrag	Rörligt bidrag	Totalt
1 500	87 500	22 500	110 000
3 000	175 000	45 000	220 000
15 000	175 000	225 000	400 000
30 000	175 000	450 000	625 000
45 000	175 000	650 000	825 000
75 000	175 000	950 000	1 125 000

Utredningen har beräknat att förslaget i dagsläget fordrar ett statsbidrag på ca 4,5 miljoner kronor.

10.5 Bidragsfördelande myndighet

I betänkandet (SOU 1979:60) Bidrag till folkrörelser föreslogs en översyn av den statliga administrationen av bidragsgivningen. Utredningen återkommer mer utförligt till detta i kapitel 12. I avvaktan på en sådan översyn föreslår utredningen att bidraget till kvinnoorganisationer skall fördelas av kommundepartementet. Skälet härtill är att kommundepartementet har det övergripande ansvaret för folkrörelsefrågorna inom statsförvaltningen.

11 KONTROLL AV BIDRAG

Ett ofta förekommande debattämne under senare år har varit hur samhället skall kunna kontrollera dels underlaget för dels användningen av olika bidrag. Det har ibland rått oklarhet om myndigheternas rätt att granska vissa bidrag och det underlag bidragen grundas på.

För att t.ex. få projektstöd krävs en redogörelse för hur medlen skall användas. Dessutom krävs i efterhand en redovisning av hur medlen har använts. Beträffande kanslistöd som är förknippat med bestämmelsen att stöd kan utgå till högst 75 % äger tillsynsmyndigheten rätt att kontrollera den totala kanslikostnaden.

Vid flera tillfällen har Justititeombudsmannen (JO) tagit ställning till frågan om föreningars skyldighet att för kontroll av bidrag lämna uppgifter till bidragsgivande myndighet om medlemmar, verksamhet o.d. Av beslutet framgår att JO anser det stå i strid med 2 kap. 2 § regeringsformen att en myndighet ålägger en politisk eller religiös organisation att lämna ut uppgifter om vilka som är dess medlemmar eller deltar i dess verksamhet.

I betänkandet Bidrag till folkrörelser framhålls att det system för kontroll som nu finns till stor del baseras på internkontroll och samverkan, dels mellan olika led inom organisationerna, dels mellan organisationen och myndigheterna. Internkontrollen kompletteras ofta med den kontroll som ligger i att organisationerna insänder uppgifter till bidragsgivande myndig-

het om exempelvis ekonomin. Härutöver har de flesta organisationer revisorer som styrker bidragsgrundande uppgifter. Den sistnämnda kontrollformen gäller i första hand reguljära anslag till central verksamhet men oftast inte projektstöd.

För ungdomsorganisationerna, för vilka det finns väl reglerade former för bidragsgivning, finns omfattande system för internkontroll. Tillsynsmyndigheten statens ungdomsråd och organisationerna har tillsammans verkat för en sådan fortlöpande kontroll.

Utredningen anser att kvinnoorganisationerna i första hand själva via sina demokratiskt valda organ och revisorer skall svara för kontrollen. Till bidragsgivande myndigheten bör dock varje år ifrån organisationerna insändas rapporter utvisande ekonomisk ställning, antal medlemmar i varje landstingsområde o.d. Uppgift om medlemsavgift och inlutna medlemsavgifter bör framgå av årsredovisningen. I övrigt ankommer det på tillsynsmyndigheten att lämna instruktioner om vilka uppgifter som krävs. Utredningen föreslår därför att de principer som hittills gällt för kontroll av statsbidrag till organisationer, även skall gälla för kvinnoorganisationerna.

12 FINANSIERING

Regeringen har i tilläggsdirektiv (Dir 1980:20) till samtliga kommittéer och särskilda utredare beslutat att alla förslag som läggs fram skall kunna genomföras inom ramen för oförändrade resurser inom det område som förslagen avser. Detta innebär att om kostnadskrävande förslag läggs fram måste samtidigt visas hur förslagen kan finansieras.

Här vill utredningen erinra om det förslag till översyn av administrationen av den statliga bidragsgivningen som föreslogs i betänkandet (SOU 1979:60) Bidrag till folkrörelser. Skälet till en översyn är som framhålls i den utredningen att den statliga bidragsgivningen präglas av splittring. Ett 40-tal myndigheter och verk handhar i dag fördelningen av statliga bidrag till organisationslivet. Härutöver är i vissa fall bidragsnormerna oklara, vilket ytterligare understryker behovet av en översyn. I de remissvar som lämnats över betänkandet berör många remissinstanser frågan om administrationen av den statliga bidragsgivningen. Flertalet av dessa är positiva till en översyn av bidragsgivningen och uttalar förhoppningen att en sådan översyn skall innebära en förenkling av denna.

Den bristande samordningen i statens bidragsgivning har tidigare tagits upp vid olika tillfällen. Sålunda tog kulturutskottet första gången ställning för en översyn av samhällets stöd i sitt betänkande KrU 1973:41. Utskottet anförde därvid bl.a. följande.

"Det är enligt utskottets mening uppenbart att det brister både i fråga om samordning av samhällets totala stöd till ung-

domsorganisationerna och i fråga om utformningen av det statliga stödet. Utskottet förordar att riksdagen med anledning av de nu föreliggande motionsyrkandena (fem motioner förelåg i frågan) uttalar sig för en skyndsam översyn av samhällets totala stöd till den inom olika organisationer bedrivna ungdomsverksamheten". Kulturutskottet har därefter upprepat sina krav i betänkandena KrU 1975/76:37 och KrU 1976/77:34.

Härutöver har Svenska kommunförbundet i skrivelse år 1972 till statsministern begärt en utredning om bidragen till ungdomsorganisationerna. Kommunförbundet säger i sin skrivelse bl.a. att systemet med bidrag från stat, landsting och kommuner är uppbyggt utan någon helhetssyn.

Behovet av en samordning av bidragsgivningen togs också upp i statens ungdomsråds utredning "Statligt stöd till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet" (D nr 48 1974). I utredningen framhölls bl.a. följande:

"För att uppnå önskvärd effekt av de olika samhälleliga satsningarna på ungdomsorganisationerna är det nödvändigt att samordna bidragsgivningen. Den nuvarande situationen kan i vissa fall medföra att bidrag till samma kostnader utgår från flera bidragsgivare. Organisationerna blir också tvungna att bevaka möjligheterna att erhålla bidrag från stat, landsting och kommun samtidigt."

Problemet med samordningen av insatser för folkrörelserna har dessutom särskilt behandlats i riksdagen vid olika tillfällen. I en reservation av Hilding Johansson (s) m.fl. till konstitutionsutskottets betänkande KU 1978/79:9 anförde socialdemokraterna i utskottet följande:

"...åtgärderna från statens sida beträffande folkrörelsernas verksamhet är starkt splittrade på olika utrednings- och departementsinitiativ. Detta förhållande förstärks genom att folkrörelsefrågorna dessutom handläggs inom flera departement. Av-

sikten med det arbete som påbörjades 1975 och med upprättandet av en särskild folkrörelseenhet inom kommundepartementet var att uppnå en samlad bedömning av folkrörelsernas arbetsvillkor. Denna samordning har emellertid icke uppnåtts. Snarare har splittringen av statens handläggning i dessa frågor fortsatt och ökat."

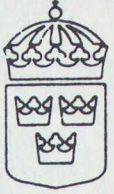
I en interpellation till riksdagen 1979 framhöll Rolf Rängård (c) följande:

"Med fog kan hävdas att rekreations- och ungdomsfrågornas hantering i den statliga administrationen präglas av en splittring utan motstycke inom andra områden. Detta leder till betydande praktiska problem samt en svag position för fritidsfrågorna gentemot andra samhällssektorer."

Även från organisationerna själva har vid olika tillfällen rikstatts kritik mot nuvarande stödformer. I en skrivelse till socialdepartementet och socialstyrelsen 1978 med anledning av projektstöd ur allmänna arvsfonden till försöksverksamhet med sommaraktiviteter ansåg en rad organisationer att det nu "är dags att gå till aktion mot detta system med dess kortsiktiga mål och sammanpressade omloppstid".

Utredningen finner med hänvisning till vad som redovisats ovan att en översyn av den statliga bidragsgivningen bör komma till stånd. Syftet med en sådan översyn bör vara att åstadkomma en förenkling och samordning av bidragsgivningen. Som grund för en sådan översyn kan läggas utredningen (Ds Kn 1978:1) om statliga bidrag till folkrörelser och organisationer. I ett allmänt trängt ekonomiskt läge är det enligt utredningen viktigt att man inte beskär de statliga anslagen till folkrörelserna. Administrativa förenklingar är däremot positiva. En ökning av det reguljära stödet på bekostnad av projektstöd bör som exempel enligt utredningens mening vara en åtgärd som minskar den statliga administrationen av bidragsgivningen.

De besparingar som en avbyråkratisering av bidragsgivningen kan ge bör enligt utredningen vara av den omfattningen att de väl täcker kostnaderna för ett statsbidrag till kvinnoorganisationerna. Regeringen bör enligt utredningen i avvaktan på en översyn inte avstå från att förelägga riksdagen förslag om ett statsbidrag. Under en övergångstid kan i stället ses över möjligheterna att använda vissa projektbidrag som en del av finansieringen av ett reguljärt stöd. Här vill utredningen även peka på den redovisning av olika projektbidrag som lämnades i betänkandet (SOU 1979:60) Bidrag till folkrörelser. Med hänsyn till de krav på aktivt jämställdhetsarbete som finns i samhället i dag bör enligt utredningen därutöver framhållas att det föreslagna bidragsbeloppet är relativt blygsamt jämfört med många andra statsbidrag. Enligt utredningen är kvinnoorganisationerna bäst skickade att följa upp och vidareutveckla arbetet för jämställdhet mellan kvinnor och män.

Kommittédirektiv

Dir 1979:137

Statsbidrag till kvinnoorganisationer

Dir 1979:137

Beslut vid regeringssammanträde 1979-11-15.

Departementschefen, statsrådet Boo, anför.

Folkrörelserna har haft stor betydelse för utvecklingen av det moderna samhället i Sverige. De växte fram i ett skede då den politiska demokratin ännu inte hade genomförts och då stora delar av befolkningen levde under svåra sociala och ekonomiska förhållanden. De byggde på de många människornas strävan efter förbättrade materiella och andliga villkor. Genom att gå samman och arbeta för gemensamma idéer fick man möjlighet att påverka samhällsutvecklingen. Stora medborgargrupper kom på detta sätt att aktivt ta del i samhällsarbete och idéutveckling. Folkrörelserna har alltid haft en ambition att få med människor som av ekonomiska skäl eller på grund av bristfällig utbildning, sociala förhållanden e. d. har haft svårt att hävda sina intressen.

Folkrörelser har med framgång verkat pådrivande på samhällsutvecklingen inom många områden. Ofta har samhällets insatser varit ett resultat av den opinionsbildning som folkrörelserna bedrivit. Genom att dessa fått många av sina krav förverkligade, har deras egna fortsatta insatser på vissa områden efter hand kommit att kännas mindre angelägna och engagerande för medlemmarna. I dagens samhälle möter också folkrörelserna stark konkurrens från andra verksamheter då det gäller att dra till sig människors intresse och aktivitet.

Det kan konstateras att förutsättningarna för folkrörelsernas arbete har förändrats i hög grad under de senaste decennierna. Fortfarande har dock folkrörelserna en viktig funktion att fylla för att vitalisera vår demokrati. Deras arbetssvårigheter har därför påkallat uppmärksamhet från samhällets sida. Deras situation och roll har diskuterats i flera sammanhang under senare år.

Inom kommundepartementet pågår en allmän översyn av folkrörelsernas arbetsvillkor i dagens samhälle och av relationerna mellan dem och samhällsorganen. Arbetet bedrivs i kontakt med en referensgrupp med företrädare för ett 40-tal organisationer. Sju särskilda problemområden har

tagits upp till behandling. Ett av dessa är folkrörelserna och ekonomin, som har granskats av en särskild utredare. Denne avlämnade i augusti 1979 betänkandet (SOU 1979:60) Bidrag till folkrörelser, som f. n. remissbehandlas.

En lång rad organisationer har i dag ekonomiskt stöd av staten. I nästan alla departements huvudtitlar tas upp särskilda statsbidrag för stöd till organisationer. Dessa bidrag har mycket olika art och syfte. De kan utgå som grundbidrag, organisationsbidrag, rörligt bidrag baserat på antal medlemmar, speciella projektbidrag etc.

I betänkandet Bidrag till folkrörelser föreslås främst åtgärder för att förenkla och samordna statens stöd till folkrörelserna. Härutöver behandlas några typer av organisationer som f. n. inte har något fast stöd av staten. Utredaren föreslår att miljöorganisationer och radioorganisationer skall få ett årligt statsbidrag till sin centrala verksamhet och att frågan om ett motsvarande stöd till kvinnoorganisationer skall tas upp till särskild utredning.

Frågan om stöd till kvinnoorganisationer har aktualiserats särskilt genom att man nu i hela samhället strävar efter jämställdhet mellan kvinnor och män. Det finns inte någon vedertagen bestämning av begreppet kvinnoorganisation. Utredaren lämnar närmare uppgifter (bilaga I i betänkandet) om en rad organisationer som med en vid begreppsbestämning kan hänföras till detta område. Det gäller de politiska kvinnoförbunden, flera organisationer på försvarets område och en hel rad andra sammanslutningar med skiftande verksamhet och uppbyggnad. Av dessa erhåller bara de på försvarets område ett reguljärt stöd av staten. Andra kan i vissa fall få projektbidrag för speciella aktiviteter, och de politiska kvinnoorganisationerna torde indirekt få del av stödet till de politiska partierna. De stora variationerna i fråga om medlemsbegrepp, organisationens uppbyggnad regionalt och kommunalt etc. gör det omöjligt att till detta område utan vidare föra över bidragsregler som redan finns för andra organisationstyper. Det har inte legat i utredarens uppdrag att konstruera nya bidragssystem.

Genom att ställa kvinnornas problem i centrum och driva på arbetet för ökad jämställdhet mellan kvinnor och män gör åtskilliga av kvinnoorganisationerna sådana betydande insatser i samhället att de inte bör stå utanför det reguljära statliga stödet till folkrörelser. Jag finner det därför angeläget att frågan om stöd till kvinnoorganisationer nu tas upp till utredning av en särskilt tillkallad utredare.

Utredarens arbete skall ses som en fortsättning och komplettering av det arbete som redovisas i betänkandet Bidrag till folkrörelser. Det skall främst syfta till att lösa de tekniska problem som hänger samman med statsbidrag till kvinnoorganisationer. Skilda tekniska lösningar kan tänkas men syftet skall vara att ge kontinuerligt verksamhetsstöd till kvinnoorganisationernas centrala arbete.

Utredaren bör också närmare överväga vilka typer av kvinnoorganisationer som bör komma i fråga för statsbidrag. I detta sammanhang måste beaktas frågor om medlemsbegrepp och medlemsantal, om riksspridning och organisation, stadgeenliga möjligheter för medlemmarna att påverka organisationens inriktning och verksamhet, uppbyggnad etc.

Försvarets kvinnoorganisationer bör inte omfattas av den nu föreslagna utredningen, eftersom de redan i dag får statsbidrag inom totalförsvarets anslag. Dessa bidrag övervägs dessutom inom 1978 års försvarskommitté (Fö 1978:02).

Utredaren bör även visa på kostnadskonsekvenserna av ett nytt bidragssystem. Härvid bör beaktas de statsbidrag i form av främst projektbidrag som redan i dag går ut till vissa kvinnoorganisationer.

Som bakgrund bör utredaren presentera en kartläggning av system för bidrag till kvinnoorganisationer som förekommer inom övriga nordiska länder.

Utredaren bör bedriva sitt arbete i nära samarbete med kvinnorganisationerna.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen bemyndigar chefen för kommundepartementet

att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda frågan om hur ett statligt stöd till kvinnoorganisationerna kan konstrueras

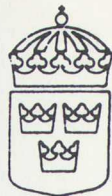
att besluta om sakkunniga, experter, sekreterare och annat biträde åt den särskilde utredaren.

Vidare hemställer jag att regeringen föreskriver
att kostnaderna skall belasta femtonde huvudtitelns kommittéanslag.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och bifaller hans hemställan.

(Kommundepartementet)

Kommittédirektiv

Dir 1980:20

Direktiv till samtliga kommittéer och särskilda utredare angående finansiering av reformer

Dir 1980:20

Beslut vid regeringssammanträde 1980-03-13.

Departementschefen, statsrådet Mundebo, anför.

Enligt tilläggsdirektiv (Dir 1978:40) som utfärdades den 28 april 1978 ålades samtliga kommittéer och särskilda utredare att noga överväga hur eventuella kostnadskrävande förslag skulle kunna finansieras genom omprövning av pågående verksamhet och omfördelning av befintliga resurser inom det område kommitténs förslag avser. Kommittéerna skulle också göra en prioritering mellan angelägna önskemål inom utredningsområdet och så omsorgsfullt som möjligt belysa de indirekta effekterna i form av exempelvis ökad administration och byråkrati för myndigheter och enskilda som förslagen kunde medföra.

I budgetförslaget för budgetåret 1980/81 (prop. 1979/80:100 bil. 2) anförde jag följande: "En väsentlig faktor bakom statsutgifternas stegringstakt är de utredningar med förslag till reformer på olika områden som tas fram i kommittéform eller på annat sätt. I ett kärvt statsfinansiellt läge kan det finnas skäl att noga pröva på vilka områden och med vilken inriktning utredningsresurserna bör sättas in. Detta gäller såväl inom regeringskansliet som inom myndigheter och nu pågående utredningar. Det kommer enligt min mening att bli nödvändigt att i ökad utsträckning använda dessa resurser i effektivitetsfrämjande och omprövande syfte".

I budgetförslaget framhålls också att det under de närmaste åren inte kommer att finnas något utrymme för en politik präglad av kostnadskrävande reformer eller löften. Det är i nuvarande ekonomiska läge angeläget att gällande statliga utgiftsåtaganden ges en förutsättningslös prövning. Intresset bör sålunda inte i första hand koncentreras på förslag till i och för sig befogade ökning av existerande anslag och nya insatser utan övervägandena bör i stället avse möjligheterna till begränsningar och omprioriteringar inom ramen för gjorda åtaganden.

Enligt anvisningarna för myndigheternas anslagsframställningar avseende budgetåret 1981/82 skall myndigheterna för varje förslag som innebär en

höjd ambitionsnivå redovisa besparingsförslag som normalt motsvarar minst kostnaden för ambitionsnivåhöjningen.

Mot bakgrund av vad jag nu har redovisat finner jag att de kommittéer som arbetar f. n., på samma sätt som under 1978, bör få ytterligare riktlinjer för sitt arbete för att detta skall kunna bli meningsfullt i rådande statsfinansiella läge. Därigenom kan undvikas att ett antal förslag till åtgärder presenteras för regeringen för vilkas genomförande saknas resurser. Kommittéernas arbete bör i stället utnyttjas i effektivitetshöjande och omprövande syfte. Även de kommittéer som tillkallas i fortsättningen måste givetvis arbeta under realistiska ekonomiska förutsättningar. Deras direktiv får utformas med hänsyn härtill.

Utgångspunkten skall vara att alla förslag som kommittéerna lägger fram skall kunna genomföras inom ramen för oförändrade resurser inom det område som förslagen avser. Det innebär att om kostnadskrävande förslag läggs fram måste samtidigt visas hur förslagen kan finansieras genom besparingar i form av rationaliseringar och omprövning av pågående verksamhet inom utredningsområdet. Kostnadsberäkningarna skall vara väl genomarbetade och ta hänsyn till alla kostnader som kan uppstå oavsett om de drabbar staten, kommuner eller enskilda. Kommittéerna bör så omsorgsfullt som möjligt belysa de indirekta effekter i form av exempelvis ökad administration och ökat krångel, som förslagen kan medföra för myndigheter och enskilda.

I budgetförslaget för budgetåret 1980/81 framhålls att regeringen för sin del är inriktad på att i större utsträckning än tidigare vara restriktiv med krav på kommunala insatser. Riksdagen har i samband därmed uttalat (FiU 1979/80:15) att en självklar utgångspunkt för riksdagens ställningstaganden bör vara att kommuner och landstingskommuner inte annat än undantagsvis åsamkas nya utgifter till följd av statliga beslut. I regeringsförklaringen i oktober 1979 betonades också att regeringen avser att noga granska de ekonomiska verkningarna för den kommunala sektorn av statliga beslut. Det är därför nödvändigt att olika reformers effekter på den kommunala verksamhetens volymutveckling och på den kommunala ekonomin klarläggs. Mot denna bakgrund måste kommittéerna noga beakta de kommunalekonomiska konsekvenserna av lämnade förslag och redovisa ett genomarbetat underlag som medger bedömningar i dessa avseenden.

De förutsättningar för utredningsarbetet som jag nu dragit upp bör gälla för samtliga kommittéer och särskilda utredare oavsett vad som har sagts i enskilda kommittédirektiv. De kommittéer som på grund av särskilda skäl inte anser sig kunna uppfylla kravet på att alla förslag skall hållas inom ramen för oförändrade resurser skall så snart som möjligt anmäla detta till det statsråd till vars ansvarsområde den hör. Det ankommer på regeringen att besluta om undantag i något särskilt fall kan medges.

Jag hemställer att regeringen beslutar att kommittéerna och de särskilda utredarna genom departementens försorg ges till känna vad jag anfört i detta ärende.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och bifaller hemställan.

(Budgetdepartementet)

PRESENTATION AV
KVINNOORGANISATIONER
(i alfabetisk ordning)

AMNINGSHJÄLPEN

Bildad år: 1973

Mål:

att få kvinnor att amma i större utsträckning.

Verksamhetens inriktning:

Sprida kunskap om amning, stödja nyblivna föräldrar genom studie-cirklar, öppet hus-verksamhet, telefonjour etc.

Organisatorisk uppbyggnad:

Antal medlemmar: 755, därav 30 män

Antal länsförbund: 24

Antal lokalavdelningar: -

Antal anställda centralt: 1 (deltid)

Bidrag från staten 1977-79: 69 000 kronor

Övriga bidrag 1977-79: -

Tidskrift: Amningsnytt, 4 nr/år

Ej ansluten till studieförbund

ARBETETS KVINNOR (AK)

Bildad år: 1973

Mål:

Arbetets kvinnor är en socialistisk kvinnoorganisation som deltar i kampen mot klass- och kvinnoförtryck. Arbetets kvinnor bekämpar den borgerliga kvinnoideologi som existerar i alla klasser och samhällsskikt eftersom en sådan kamp på sikt också gynnar kampen för socialismen. Men det är arbetarkvinnan som har mest att vinna och minst att förlora på att gå till kamp mot klass- och kvinnoförtryck. Därtill fordras emellertid medvetande, styrka och kunskaper. Arbetets kvinnor vill därför bidra med kunskaper om kvinnans ställning i det kapitalistiska samhället för att öka kvinnornas självförtroende och självtillit i kampen. Vårt mål är ett socialistiskt samhälle med arbetarmakt och planerad ekonomi där kvinnans frigörelse är en förutsättning och en nödvändighet.

Verksamhetens inriktning:

studier, möten om kvinnofrågor etc.

Organisatorisk uppbyggnad:

Antal medlemmar: 90

Antal länsförbund: -

Antal lokalavdelningar: -

Antal anställda centralt: -

Bidrag från staten 1977-79: -

Övriga bidrag 1977-79: -

Tidskrift: Rödhättan, 4 nr/år

Ej ansluten till studieförbund

AREA SWEDEN OF ZONTA INTERNATIONAL (ZONTA)

Bildad år: 1975

Mål:

- att utgöra en föreningslänk mellan kvinnor i olika yrkesgrupper
- att sammanföra yrkesutövare av olika nationaliteter
- att arbeta för att stärka kvinnans ställning i olika avseenden
- att genom personlig kontakt i en anda av hjälpsamhet och förståelse verka för fred och sammanhållning mellan människor och nationer
- att stimulera medlemmarna att var och en på sitt område verka för hög etisk standard inom yrkeslivet och för en positiv samhällsinsats.

Zontaklubben skall vara opolitisk i alla avseenden.

Verksamhetens inriktning:

Diskussioner, yrkesföredrag, studieresor, penninginsamlingar, kontaktträffar utöver klubbgränserna på svensk eller nordisk nivå.

Organisatorisk uppbyggnad:

Antal medlemmar: 1 366

Antal lokalavdelningar: 32

Antal anställda centralt: -

Bidrag från staten 1977-79: -

Övriga bidrag 1977-79: -

Tidskrift: finns ej

Ej ansluten till studieförbund

CENTERNS KVINNOFÖRBUND (CKF)

Bildat år: 1933

Mål:

att uppnå ett samhälle, där kvinnor och män har samma möjligheter att påverka samhällsutvecklingen, samma möjligheter och villkor i arbetslivet och samma skyldigheter och ansvar för barnens omvårdnad.

Verksamhetens inriktning:

att väcka det politiska intresset hos kvinnor
att förändra attityder och fördomar beträffande våra könsroller
att genom utbildningsinsatser öka kvinnornas kunskaper i och intresse för samhällsfrågor
att träna kvinnor som talare och debattörer
att vid nomineringar arbeta för en bättre balans mellan kvinnor och män i samhällsarbetet
att ge kvinnor stimulans och stöd i deras samhällsuppgifter
att påverka partiet att i sin politik verka för ett samhälle, där kvinnor och män har samma möjligheter och villkor.

Organisatorisk uppbyggnad:

Antal medlemmar: 74 798, därav ett fåtal män

Antal länsförbund: 30

Antal lokalavdelningar: 1 763

Antal anställda centralt: 12

Bidrag från staten 1977-79: 898 000 kronor

Övriga bidrag 1977-79: 2 739 000 kronor

Tidskrift: Budkavle till Sveriges kvinnor och män, 5 nr/år

Anslutet till Studieförbundet Vuxenskolan

FOGELSTADFÖRBUNDET

Bildat år: 1925

Mål:

att samla deltagare i Medborgarskolans kurser till fortsatt
samarbete och sammanhållning

Verksamhetens inriktning:

att samla medlemmarna vartannat år till årsmöte då föreläsningar
över olika ämnen hålles^{x)}

Organisatorisk uppbyggnad:

Antal medlemmar: 300

Antal länsförbund: -

Antal lokalavdelningar: -

Antal anställda centralt: -

Bidrag från staten 1977-79: -

Övriga bidrag 1977-79: -

Tidskrift: Fogelstadförbundet, 4 nr/år

Ej anslutet till studieförbund

^{x)}Gäller efter 1954, då skolan upphörde

FOLKPARTIETS KVINNOFÖRBUND (FPK)

Bildat år: 1935

Mål:

Folkpartiets kvinnoförbunds uppgift är att i samverkan med Folkpartiet och Folkpartiets ungdomsförbund verka för en liberal samhällsåskådning och jämställdhet mellan kvinnor och män i familjen, på arbetsmarknaden och i samhällslivet samt för aktivering av kvinnor till politiskt arbete och en rättvis kvinnorepresentation i politiska församlingar.

Verksamhetens inriktning:

Politisk kvinnoorganisation

Organisatorisk uppbyggnad:

Antal medlemmar: ca 15 000, därav ett mindre antal män

Antal länsförbund: 24

Antal lokalavdelningar: ca 100

Antal anställda centralt: 2

Bidrag från staten 1977-79: 132 000 kronor

Övriga bidrag: 360 000 kronor per år

Tidskrift: finns ej

Anslutet till Studieförbundet Vuxenskolan

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET (FBF)

Bildat år: 1884

Mål:

- att alla människor skall ha rätt och plikt att ansvara för sin egen och sina eventuella barns försörjning
- att kvinnor och män skall vara rättvist representerade på alla samhällsområden
- att all utbildning skall syfta bl.a. till jämställdhet mellan kvinnor och män
- att kvinnor och män skall ha samma rätt till förvärvsarbete
- att samlevnadsformerna skall bli sådana att de värnar om individens värdighet, jämställdhet och emotionella trygghet
- att barn skall ges en trygg utveckling i ett samhälle med jämställdhet mellan kvinnor och män
- att samhällsplaneringen skall utformas så att kvinnor och män på lika villkor kan kombinera förvärvsarbete, hemarbete och rekreation
- att massmediernas bild av kvinnors och mäns roller skall förändras så att den främjar ökad jämställdhet mellan kvinnor och män
- att lagarna skall utformas så att lika regler gäller för varje individ oberoende av kön eller civilstånd
- att kvinnor och män skall dela ansvaret för Sveriges försvar
- att det internationella samarbetet skall öka, som syftar till jämställdhet mellan kvinnor och män och förståelse, vänskap och fred mellan länder och folk.

Verksamhetens inriktning:

- att verka för jämställdhet mellan kvinnor och män i hem, yrkesliv och samhälle.

Organisatorisk uppbyggnad:

Antal medlemmar: 6 854, därav ca 500 män

Antal kretsförbund: 8

Antal lokalavdelningar: 63

Antal anställda centralt: 5

Bidrag från staten 1977-79: 923 000 kronor

Övriga bidrag 1977-79: -

Tidskrift: Hertha, 6 nr/år

Ej anslutet till studieförbund

GRUPP 8

Bildad år: 1970

Mål:

Grupp 8 är en feministisk och socialistisk kvinnoorganisation som är en del av kvinnorörelsen. För oss är feminism medvetenhet om vår situation och det speciella kvinnoförtrycket. Det skär genom olika tider, samhällen och klasser och drabbar oss kvinnor just för att vi är kvinnor. Likaså är feminismen medvetenheten om att det behövs en självständig kvinnokamp som riktar sig mot detta förtryck. En ekonomisk, politisk och social omvälvning av samhället är nödvändig för kvinnans frigörelse. Därför är vi socialister. Vi vill ha ett samhälle där arbetet är en rättighet, barnen allas angelägenhet, hushållsarbetet gemensamt, sexualiteten befriad och ingen människa förtryckt eller utnyttjad.

Verksamhetens inriktning:

Studiecirklar, möten, insamlingar, demonstrationer, utställningar, insändare etc.

Organisatorisk uppbyggnad:

Antal medlemmar: 800

Antal länsförbund: -

Antal lokalavdelningar: ca 60

Antal anställda centralt: 2 (deltid)

Bidrag från staten 1977-79: 80 000 kronor

Övriga bidrag 1977-79: -

Tidskrift: Kvinnobulletinen, 6 nr/år

Ej ansluten till studieförbund

HUSMODERSFÖRBUNDET HEM OCH SAMHÄLLE (HS)

Bildat år: 1919

Mål:

- att verka för kvinnors och mäns lika rättigheter och skyldigheter i hem, yrkesliv och samhälle
- att verka för familjen som enhet
- att slå vakt om kultur och miljö
- att genom upplysnings- och studieverksamhet främja medlemmarnas intresse för hem- och samhällsfrågor.

Verksamhetens inriktning:

Studieverksamhet, debatter och föredrag, remisser, motioner, skrivelser till och uppvaktningar av myndigheter lokalt och centralt i viktiga samhällsfrågor.

Organisatorisk uppbyggnad:

Antal medlemmar: 30 347

Antal länsförbund: 23

Antal klubbar: ca 500

Antal anställda centralt: 6

Bidrag från staten 1977-79: 147 000 kronor

Övriga bidrag 1977-79: -

Tidskrift: Hem och samhälle, Husmodersförbundets tidskrift,
5 nr/år

Associerat med Folkuniversitetet

INTERNATIONELLA KVINNOFÖRBUNDET FÖR FRED OCH FRIHET (IKFF)

Bildat år: 1919

Mål:

att samla kvinnor av olika världsåskådningar och politiska inriktningar med allvarlig vilja att studera, sprida kännedom om och undanröja de politiska, sociala, ekonomiska och psykologiska orsakerna till krig samt att arbeta för en konstruktiv fred

att verka för fullständig och universell avrustning, ett ersättande av våld utövat i tvister och konflikter med någon form av fredligt biläggande samt att stärka och utveckla en världsgesamorganisation (FN) med syfte att förebygga krig, åstadkomma internationell lagstiftning och främja politiskt, socialt och ekonomiskt samarbete mellan folken

att avlägsna sådana inskränkningar i friheten som kränker den mänskliga värdigheten och med fredliga medel skapa möjligheter för människorna att leva i fred och rättvisa, fria från fruktan för krig och nöd, liksom för diskriminering på grund av ras, kön, hudfärg, språk, nationell, etnisk eller social tillhörighet, fysiska särdrag, härkomst eller på grund av politisk, religiös eller annan övertygelse.

Verksamhetens inriktning:

Upplysning om internationella frågor, studieverksamhet.

Organisatorisk uppbyggnad:

Antal medlemmar: 1 000, därav ett fåtal män

Antal klubbar: 18

Antal anställda centralt: 1 (deltid)

Bidrag från staten 1977-79: 146 000 kronor

Övriga bidrag 1977-79: -

Tidskrift: Fred och Frihet, 5 nr/år

Ej anslutet till studieförbund

KOOPERATIVA GILLESFÖRBUNDET

Bildat år: 1907

Mål:

- att ge konsumentinformation samt debattera och bilda opinion i konsumentgagnande syfte
- att medverka till att den ekonomiska demokratin stärks och vidgas genom att upplysa om kooperativa idéer och principer
- att främja social utveckling genom att ägna sig åt frågor som rör hem, familj, fritid, inre och yttre miljö, kultur och föreningsliv samt verka för individernas fostran till samverkan, ansvar och medmänsklighet
- att ge insikter i samhällets uppbyggnad, organisation och funktion samt stimulera till samhällsätgärder, som tjänar till att förbättra levnadsförhållandena för de stora folkgrupperna
- att väcka och utveckla medlemmarnas intresse för en rättvis fördelning av världens resurser samt stödja kooperativt internationellt uppbyggande arbete
- att vara ett språkrör för medlemmarnas synpunkter och förslag samt vidarebefordra dem till såväl samhälleliga som kooperativa organ.

Verksamhetens inriktning:

U-landsinformation, konsumentupplysning, studiecirkelar

Organisatorisk uppbyggnad:

Antal medlemmar: 13 141, därav ca 1 000 män

Antal länsförbund: 32 kretsar över hela landet

Antal lokalavdelningar: 247

Antal anställda centralt: 7 (varav 2 deltid)

Bidrag från staten 1977-79: 206 000 kronor

Övriga bidrag: ca 600 000 kronor per år

Tidskrift: finns ej

Anslutet till Arbetarnas Bildningsförbund

KVINNliga AKADEMIKERS FÖRENING (KAF)

Bildad år: 1904

Mål:

att arbeta för att tillvarata kvinnliga akademikers intressen
att verka för förståelse och vänskap mellan kvinnliga akademiker
i alla länder oberoende av ras, religion och politisk åskådning
att främja internationellt arbete
att främja tillvaratagandet av kvinnliga akademikers kompetens
och yrkesskicklighet på alla plan inom samhällsutvecklingen
såväl lokalt som i rikssammanhang

Verksamhetens inriktning:

Stipendieverksamhet, diskussioner

Organisatorisk uppbyggnad:

Antal medlemmar: 400

Antal lokalavdelningar: 3

Antal länsförbund: -

Antal anställda centralt: -

Bidrag från staten 1977-79: -

Övriga bidrag 1977-79: -

Tidskrift: finns ej

Ej ansluten till studieförbund

KVINNOFRONTEN I STOCKHOLM

Bildad år: 1977

Mål:

att kämpa mot kvinnoförtryck

arbetar för: arbete åt alla - nej till kvinnan som reservarbets-
kraft

sex timmars arbetsdag åt alla med åtta timmars lön

bra och gratis daghem och fritidshem åt alla barn

försvaret av demokratiska fri- och rättigheter

alla folks och staters rätt till frihet och nationellt självbestämmande

arbetar mot: kris och dyrtid

pornografi och prostitution

atomkraft och miljöförstöring

Verksamhetens inriktning:

Studiecirklar, aktioner, tidningsförsäljning

Organisatorisk uppbyggnad:

Antal medlemmar: 75

Antal klubbar: 4

Antal anställda centralt: -

Bidrag från staten 1977-79: -

Övriga bidrag 1977-79: -

Tidskrift: Kvinnofronten, 1 nr/år

Ej ansluten till studieförbund

KVINNOHUSGRUPPEN STOCKHOLM¹⁾

Bildad år: 1976

Mål:

- att skaffa och driva kvinnohus i Stockholm i samarbete med andra kvinnoorganisationer
- att förmedla kontakt mellan enskilda kvinnor och mellan kvinno-grupper
- att främja kvinnors organisering
- att stödja och samordna verksamheter som kan bidra till kvinnors personliga och kollektiva frigörelse på alla plan.

Verksamhetens inriktning:

Anskaffa och driva kvinnohus

Organisatorisk uppbyggnad:

Antal medlemmar: 200

Antal länsförbund: finns endast i Stockholm

Antal lokalavdelningar: 1

Antal anställda centralt: -

Bidrag från staten 1977-79: -

Övriga bidrag 1977-79: -

Tidskrift: finns ej

Ej ansluten till studieförbund

¹⁾ Kvinnohusgrupper finns på ett flertal platser i landet. Kvinnohusgruppen i Stockholm har medtagits som exempel.

MODERATA KVINNOFÖRBUNDET (MKF)

Bildat år: 1920

Mål:

- att åstadkomma och vidmakthålla en nära sammanslutning och enig samverkan mellan kvinnor som vill främja en politik i överensstämmelse med partiets samhällssyn och program.
- att fördjupa kvinnornas politiska kunnande och skapa förutsättningar för ökade insatser i partiorganisationen och aktivt engagemang i kommunalt och rikspolitiskt arbete.

Verksamhetens inriktning:

Politisk verksamhet, program och remissarbete, utbildningsverksamhet, jämställdhetsarbete och informationsarbete

Organisatorisk uppbyggnad:

Antal medlemmar: 63 425

Antal länsförbund: 28

Antal lokalavdelningar: 176

Antal anställda centralt: 3

Bidrag från staten 1977-79: 30 000 kronor

Övriga bidrag: ca 440 000 kronor per år

Tidskrift: finns ej

Anslutet till Medborgarskolan

RIKSFÖRBUNDET INTERNATIONELLA FÖRENINGEN FÖR INVANDRARKVINNOR
(RIFFI)

Bildat år: 1974

Mål:

- att hjälpa invandrarkvinnor ur deras isolering till ökad kontakt med det svenska samhället
- att stimulera invandrarkvinnorna att ställa krav på jämställdhet i hem, yrkesliv och i samhället i övrigt
- att anordna språkundervisning med samhällsinformation och grundutbildning för hemarbetande invandrarkvinnor med låg utbildning
- att få fram barnomsorg för invandrarbarn under tiden modern be-
vistar undervisning
- att utöva uppsökande verksamhet
- att anordna diskussioner och informationsmöten för hela famil-
jer på det egna språket

Verksamhetens inriktning:

Social och psykologisk rådgivning, undervisning på modersmålet för vuxna kvinnor, få fram barnpassning då modern studerar, öppet husverksamhet, systuga, barnteater, målarkurser, samvaro i olika former, upplysningsverksamhet i olika frågor som abortlagstiftning, äga, samlevnadsfrågor, folkomröstning, alkoholfrågor etc.

Organisatorisk uppbyggnad:

Antal medlemmar: 5 000

Antal länsförbund: -

Antal lokalavdelningar: 20

Antal anställda centralt: 2 (deltid)

Bidrag från staten 1977-79: 305 000 kronor

Övriga bidrag 1977-79:-

Tidskrift: Invandrarkvinnan, 6-8 nr/år

Ej anslutet till studieförbund

SVENSKA KVINNORS VÄNSTERFÖRBUND (SKV)

Bildat år: 1914

Mål:

- att verka för fullständig likställdhet mellan kvinnor och män
och för kvinnornas deltagande i full utsträckning på alla
områden av det ekonomiska, sociala och politiska livet
- att verka för ett samhälle där alla barn kan känna trygghet och
har lika värde, oavsett föräldrarnas ekonomiska och samhälle-
liga status
- att bekämpa kommersiell exploatering av människor
- att verka för att skydda vår egen tids miljö och värna om fram-
tidens
- att verka för solidaritet mellan folken, för folkens nationella
oberoende och för en värld fri från varje form av ekonomiskt
socialt och kulturellt förtryck
- att verka för fred, allt framtidsarbets grundval mot kriget och
dess orsaker.

Organisatorisk uppbyggnad:

- Antal medlemmar: 2 200, därav ca 100 män
- Antal länsförbund: -
- Antal lokalavdelningar: 30
- Antal anställda centralt: 4
- Bidrag från staten 1977-79: 548 000 kronor
- Övriga bidrag 1977-79: -
- Tidskrift: Vi Människor, 6 nr/år
- Anslutet till Arbetarnas Bildningsförbund

SVERIGES SOCIALDEMOKRATISKA KVINNOFÖRBUND (SSKF)

Bildat år: 1920

Mål:

Socialdemokratin vill bygga upp ett samhälle på frihetens och likställighetens grund och ge varje människa möjlighet till ett rikt och meningsfyllt liv.

I sin strävan att förverkliga en socialistisk samhällsordning i det egna landet känner socialdemokratin samhörighet med dem som världen över kämpar för den demokratiska socialismens idé.

Verksamhetens inriktning:

att på grundval av det socialdemokratiska partiets program samla och organisera kvinnor
att inom sig skola nya krafter för samhällsarbete
att bedriva agitation och upplysning om socialism, demokrati, facklig solidaritet, freds-, nykterhets- och kulturfrågor, Kooperation och internationell samhörighet
att på samhällets alla områden verka för jämställdhet mellan könen.

Organisatorisk uppbyggnad:

Antal medlemmar: 47 389

Antal länsförbund: 27

Antal lokalavdelningar: 880

Antal anställda centralt: 19

Bidrag från staten 1977-79: 4 097 000 kronor

Övriga bidrag 1977-79: 5 700 000 kronor

Tidskrift: Morgonbris, 8 nr/år

Anslutet till Arbetarnas Bildningsförbund

SVERIGEUNIONEN AV SOROPTIMIST INTERNATIONAL

Bildad år: 1948

Mål:

- att upprätthålla en hög etisk standard inom yrkeslivet
- att verka för mänskliga rättigheter för alla människor och i synnerhet för kvinnans ställning
- att verka för stärkande av vänskap och samhörighet mellan soroptimister i alla länder
- att väcka och vidmakthålla en levande anda av hjälpsamhet och medmänsklig förståelse
- att bidra till internationellt samförstånd

Verksamhetens inriktning:

Yrkesföredrag, orientering om internationella problem, hjälpverksamhet med stipendiebidrag till utbildning av flickor och kvinnor i u-länder, studiebesök etc.

Organisatorisk uppbyggnad:

- Antal medlemmar: 1 064
- Antal länsförbund: 18
- Antal lokalavdelningar: 41
- Antal anställda centralt: -
- Bidrag från staten 1977-79: -
- Övriga bidrag 1977-79: -
- Tidskrift: Soroptima, 6 nr/år
- Ej ansluten till studieförbund

SÄLLSKAPET NYA IDUN

Bildat år: 1885

Mål:

att bereda bildade kvinnor inom olika verksamhetsområden tillfälle till enkla och innehållsrika samkväm.

Verksamhetens inriktning:

Föredrag, diskussioner, uppläsning, deklamation, musik, utställning av konst- eller hemslöjdsföremål.

Organisatorisk uppbyggnad:

Antal medlemmar: 480

Antal lokalavdelningar: finns endast i Stockholm

Antal anställda centralt: -

Bidrag från staten 1977-79: -

Övriga bidrag 1977-79: -

Tidskrift: finns ej

Ej anslutet till studieförbund

VITA BANDET

Bildat år: 1901

Mål:

- att verka för samhällets fullständiga befrielse från alkohol-
drycker
- att motarbeta bruket av narkotika som njutningsmedel
- att aktivt deltaga i arbetet för världsfred
- att väcka kvinnorna till ansvar för samhällets utveckling och
stärka deras intresse för deltagande i dess styrelse.

Verksamhetens inriktning:

Ungdomsverksamhet, studiecirklar, fadderbarnsverksamhet etc.

Organisatorisk uppbyggnad:

Antal medlemmar: 5 605

Antal länsförbund: 19

Antal lokalavdelningar: 160

Antal anställda centralt: 4

Bidrag från staten 1977-79: 848 000 kronor

Övriga bidrag 1977-79: 330 000 kronor

Tidskrift: Vita Bandet, 10 nr/år

Anslutet till Nykterhetsrörelsens Bildningsförbund

YRKESKVINNORS RIKSFÖRBUND (YKR)

Bildat år: 1931

Mål:

- att alla, oavsett kön och civilstånd, ges lika rätt i varje form av lagstiftning
- att kvinnor utnyttjar sin rätt till politiskt och fackligt inflytande
- att lön knyts till arbete och inte till kön
- att lika rätt till befordringsmöjligheter genomförs även i praktiken
- att rättvis arbetsvärdering tillämpas så att exempelvis omrubricering av arbetsuppgifter för att kringgå likalönsprincipen inte blir möjlig
- att uppdelning efter kön vad beträffar försäkringspremier och övriga försäkringsvillkor upphör
- att all exploatering av könsroller i kommersiellt syfte motverkas
- att ansvar för hemarbete och vård av barnen delas lika mellan könen
- att erforderliga resurser sätts in för att öka samhällets familjeservice
- att flickor och pojkar genom uppfostran och utbildning förbereds för sina dubbla roller, yrkesrollen och familjerollen.

Verksamhetens inriktning:

Remissbehandling, projekt för att ändra könsbundna yrkesval, besök i skolor, utställningar etc.

Organisatorisk uppbyggnad:

Antal medlemmar: 1 777

Antal lokalavdelningar: 19

Antal anställda centralt: -

Bidrag från staten 1977-79: -

Övriga bidrag 1977-79: -

Tidskrift: finns ej

Ej anslutet till studieförbund

Kvinnoorganisationernas medlemstal 1978

Organisation	Antal medlemmar	Anmärkning
Ammingshjälpen	755	
Arbetets kvinnor	90	
Area Sweden of Zonta International	1 366	
Centerns kvinnoförbund	74 798	
Fogelstadsförbundet	300	
Folkpartiets kvinnoförbund	ca 15 000	inga betalande medlemmar.
Fredrika-Bremer-förbundet	6 854	
Grupp 8	800	
Husmodersförbundet Hem och Samhälle	30 347	
Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet	1 000	
Kooperativa Gillesförbundet	13 141	
Kvinnliga Akademikers förening	400	
Kvinnofronten i Stockholm	75	
Kvinnohusgruppen i Stockholm	200	
Moderata kvinnoförbundet	63 425	avser antal kvinnliga medlemmar i Moderata Samlingspartiet. Härav uppbär kvinnoförbundet avgifter från ca 17 000 medlemmar. Avgifterna inlämnas till moderpartiet.
Riksförbundet internationella föreningen för invandrarkvinnor	5 000	varav ca 3 000 betalande.
Svenska kvinnors vänsterförbund	2 200	varav ca 1 600 betalande.
Sveriges Socialdemokratiska kvinnoförbund	47 389	i medlemsantalet ingår ca 13 700 avgiftsbefriade pensionärer som varit medlemmar i minst 15 år.
Sverigeunionen av Soroptimist International	1 064	
Sällskapet Nya Idun	480	
Vita Bandet	5 605	
Yrkeskvinnors riksförbund	1 777	

	Hällands län	Östergötlands- och Bohus län	Älvsborgs län	Sjærahörs län	Värmlands län	Örebro län	Västmanlands län	Kopparbergs län	Gävleborgs län	Västernorrlands län	Jämtlands län	Västerbottens län	Norrbottens län
Aminingsjälpen (medl)	5	69	36	28	43	19	14	81	16	14	5	45	10
Area Sweden of Zonta international (medl)	42	115	52	25	28	35	41	38	59	29	-	48	136
" (klubb)	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	-	1	4
Centerns kvinnoförbund (medl)	5 891	1 872	5 157	3 730	2 684	2 120	2 236	2 563	4 698	3 880	1 749	1 745	1 143
" (klubb)	85	37	146	138	72	60	50	50	49	60	56	70	45
Fredrika-Bremer-förbundet (medl)	402	527	197	323	278	126	145	189	293	269	94	59	221
" (klubb)	4	1	2	5	3	1	2	3	2	3	1	1	5
Husmodersförbundet Hem och Samhälle (medl)	651	1 013	1 524	1 335	1 528	690	1 126	688	1 171	1 874	684	1 117	2 622
" (klubb)	7	12	19	25	17	11	19	13	13	13	15	18	58
Kooperativa Gilleförbundet (medl)	248	511	556	208	1 083	232	194	212	770	1 382	242	575	762
" (klubb)	4	11	9	6	18	4	3	6	13	25	6	11	15
Moderata kvinnoförbundet (medl)	2 994	5 201	5 078	2 904	2 061	1 591	1 125	1 237	1 041	1 049	650	1 263	1 364
" (klubb)	11	4	20	11	5	5	0	2	2	0	1	6	7
Sveriges Socialdemokratiska kvinnoförbund (medl)	722	1 414	2 613	1 331	2 407	2 941	1 715	2 329	2 965	5 126	1 498	2 056	2 004
" (klubb)	12	29	49	24	34	61	23	39	43	84	30	34	34
Sverigeunionen av Soroptmist international (medl)	97	136	31	-	-	-	22	-	-	34	21	47	81
" (klubb)	4	5	1	-	-	-	1	-	-	1	1	2	3
Yrkeskvinnors riksförbund (medl)	72	192	73	-	153	103	100	-	87	-	-	44	129
" (klubb)	1	2	1	-	2	1	1	-	1	-	-	1	2

Kronologisk förteckning

1. Fjorton dagars fängelse. Ju.
2. Skolforskning och skolutveckling. U.
3. Lärare i högskolan. U.
4. Preskriptionshinder vid skattebrott. B.
5. Förenklad skoladministration. U.
6. Offentlig verksamhet och regional välfärd. I.
7. Kompensation för förvandlingsstraffet. Ju.
8. Privatlivets fred. Ju.
9. Övergång till fasta bränslen. I.
10. Ökad kommunal självstyrelse. Kn.
11. Vildsvin i Sverige. Jo.
12. Mineralpolitik. I.
13. Lönar det sig att tillsätta fluor i dricksvattnet? S.
14. Kärnkraftens avfall. I.
15. Läromedlen i skolan. U.
16. Vissa frågor rörande flerhandikappade. S.
17. Datateknik och industripolitik. I.
18. Att vara skolledare. U.
19. Fler kvinnor som skolledare. U.
20. Jämställdhet i statsförvaltningen. B.
21. Hem och skola. U.
22. Utbyggnad av yrkesmedicinen. A.
23. Statligt kunnande till salu. B.
24. Bättre miljöinformation. Jo.
25. Studiestöd. U.
26. Mot bättre vetande. U.
27. Barn och vuxna. S.
28. Massmediekoncentration. Ju.
29. Vilt och trafik. Jo.
30. Den sociala selektionen till gymnasiestadiet. U.
31. Offentlighetsprincipen och ADB. Ju.
32. Stödet till dagspressen. U.
33. Svensk läkemedelsindustri. I.
34. Handikappad-integrerad-normaliserad-utvärderad. U.
35. Energi i utveckling. EFUD 81. I.
36. Arbetskooperation. I.
37. Ny järnvägslagstiftning II. Ju.
38. Utbildning för uppdrag i u-land. UD.
39. Vattenplanering. Jo.
40. Vattenplanering. Exempel och bilagor. Jo.
41. Olja för kristid. H.
42. Arbetstagares uppfinningar. Ju.
43. Program för energihushållning i befintlig bebyggelse. Bo.
44. Bidrag till kvinnoorganisationer. Kn.

KUNGL. BIBL.

1980-12-01

STOCKH.

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

- 140. Fjorton dagars fängelse. [1]
- 141. Kompensation för förvandlingsstraffet. [7]
- 142. Privatlivets fred. [8]
- 143. Massmediekoncentration. [28]
- 144. Offentlighetsprincipen och ADB. [31]
- 145. Ny järnvägslagstiftning II. [37]
- 146. Arbetstagares uppfinningar. [42]

Utrikesdepartementet

- 147. Utbildning för uppdrag i u-land. [38]

Socialdepartementet

- 148. Lönar det sig att tillsätta fluor i dricksvattnet? [13]
- 149. Vissa frågor rörande flerhandikappade. [16]
- 150. Barn och vuxna. [27]

Budgetdepartementet

- 151. Preskriptionshinder vid skattebrott. [4]
- 152. Jämställdhet i statsförvaltningen. [20]
- 153. Statligt kunnande till salu. [23]

Utbildningsdepartementet

- 154. Skolforskning och skolutveckling. [2]
- 155. Lärare i högskolan. [3]
- 156. Örenklad skoladministration. [5]
- 157. Läromedlen i skolan. [15]
- 158. Utredningen om kvinnliga skolledare. 1. Att vara skolledare. [18]
- 159. Fler kvinnor som skolledare. [19]
- 160. Hem och skola. [21]
- 161. Studiestöd. [25]
- 162. Mot bättre vetande. [26]
- 163. Den sociala selektionen till gymnasiestadiet. [30]
- 164. Stödet till dagspressen. [32]
- 165. Handikappad-integrerad-normaliserad-utvärderad. [34]

Landbruksdepartementet

- 166. Skatt- och viltvårdsberedningen. 1. Vildsvin i Sverige. [11]
- 167. Vilt och trafik. [29]
- 168. Lättare miljöinformation. [24]
- 169. Vattenplaneringsutredningen. 1. Vattenplanering. [39]
- 170. Vattenplanering. Exempel och bilagor. [40]

Handelsdepartementet

- 171. Olja för kristid. [41]

Arbetsmarknadsdepartementet

- 172. Utbyggnad av yrkesmedicinen. [22]

Bostadsdepartementet

- 173. Program för energihushållning i befintlig bebyggelse. [43]

Industridepartementet

- 174. Offentlig verksamhet och regional välfärd. [6]
- 175. Övergång till fasta bränslen. [9]
- 176. Mineralpolitik. [12]
- 177. Järnkraftens avfall. [14]
- 178. Datateknik och industripolitik. [17]
- 179. Svensk läkemedelsindustri. [33]
- 180. Energi i utveckling EFUD 81. [35]
- 181. Arbetskooperation. [36]

Kommundepartementet

- 182. Ökad kommunal självstyrelse. [10]
- 183. Bidrag till kvinnoorganisationer. [44]

LiberFörlag
Allmänna Förlaget

ISBN 91-38-05853-7
ISSN 0375-250X

1960-12-01
STOCKHOLM